

בני קרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

משנכנס אדר
שיטת החסידות
בעבודת השמחה
• הגה"ח רבי מענדל זוכטר

מרבין בשמחה
התועדות פורים קטן
עם הרב יוסף יצחק ג'ייקובסון

והאיש משה

מחזה באישון לילה:
המשפיע מהלך ברחובות
ירושלים בלוויית תלמיד
הנתון במשבר רוחני,
ומדבר אל לבו לשוב לבית
ה' • מעיין התורה, סערת
התפילה ועבודת הצדקה,
הברו להם לדירה קטנטנה
בבתי אונגריין • יריעה
נרחבת לדמותו של החסיד
ואיש החסד, הגה"ח רבי
חיים משה ובר זצ"ל •
משה אמת

ועשו לי מקדש
פניני חסידות
לפרשת השבוע
בסוגיות הדף היומי

וְחִסְדֵיִם בְּרַנָּה יְגִילוּ

איך יכול אדם למשוך שפע של שמחה מלמעלה | האם יש לשבר את הגוף או לזכנו | רכב משוכלל בלי דלק לא נוסע, וגם יהודי לא יכול לעבוד ה' בלי שמחה

הגוף על מנת לאפשר לאור הנשמה להתגלות, מה שיביא את האדם לעסוק בתורה ומצוות כהוגן. לעומת זאת, שיטת הבעש"ט הייתה שיש לזכך את הגוף ולהפכו לכלי ראוי שיכול לקבל אלוקות. והדרך לזיכוך הגוף נעשית על ידי העבודה "בְּכָל דְרָכֶיךָ דָּעָהוּ" (משלי ג, ו), וכלשון המשנה (אבות ב, יב) "וכל מעשיך יהיו לשם שמים". דהיינו, שעבודת ה' אינה רק בעת שמקיימים תורה ומצוות, אלא גם כשעוסקים בצרכי הגוף עובדים את השי"ת (כנפסק בשו"ע אורח סי' רל"א).

גישה זו מנוסחת היטב בתורת הבעש"ט הידועה (היום יום, כ"ח שבט) על הפסוק "כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׁנֵאֵךְ רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאֹו וְחִדְלָתָּ מֵעֹז לּוֹ, עֹזב תַּעֲזֹב עִמּוֹ". "חמור" הוא כינוי לחומר הקריר והגס של הגוף הנמשך אחרי הגשמיות, אך הקב"ה בראו כדי שהנשמה תיקחנה ותהפכו לבהמת רכיבה וכלי הנושא את משא הרוחניות והאלוקות. ברם, אומר הכתוב: "כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר" - כאשר תסתכל היטב בחמור שהוא הגוף, תראה שהוא "שֹׁנֵאֵךְ" - כלומר, הגוף שונא ומתעב את הצד הרוחני של הנשמה; ועוד תראה שהוא "רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאֹו" - הוא מתעצל לבצע את הכוונה האלוהית שלשמה נברא.

כשיהודי רואה שכך פני הדברים - מזהיר הבעש"ט - עלול הוא להעלות במחשבתו: "וְחִדְלָתָּ מֵעֹז לּוֹ" - כלומר, להזניח את הגוף ולשברו ולא לספק לו את צרכיו כאכילה שתייה ושינה, ובכך להעלות את קרנה של הנשמה. על כך אומר הכתוב שסדר העבודה של תעניות וסיגופים אינו דרך התורה, והנדרש הוא להגיש לחומר סיוע: "עֹזב תַּעֲזֹב עִמּוֹ" - כלומר, לספק לגוף את צרכיו במינון הנכון, כדי שידכך ויעבוד עם הנשמה בשיתוף פעולה ויחד יעלו מעלה מעלה.

לאור האמור מוכן שעבודת ה' הנה מלאכה בלתי פוסקת, הן בשעה שאדם מקיים תורה ומצוות והן כשעוסק בצרכי הגוף. ועל כן בדרך ממילא על לבו להיות מלא שמחה תמיד, כיוון שזוכה הוא לעבוד את ה' יתברך בכל האופנים וצדדי החיים.

לא פלא שכך נכתב בדברי הבעש"ט שבצוואת הריב"ש (אות קל"ז): "ויהיה תמיד בשמחה, ויחשוב ויאמין באמונה שלימה שהשכינה אצלו ושומרת אותו, והוא מקושר בבורא יתברך - והבורא מקושר בו בכל איבריו וכוחותיו, והוא מסתכל על הבורא - והבורא יתברך מסתכל בו". ובספר ליקוטים יקרים (סי' נ"ג) מובא בשם המגיד ממוריטש: "העיקר שילך תמיד בשמחה... בלי שמחה אי אפשר להיות דבוק בהבורא יתברך!"

בימים ההם עבודת ה' נכרכה בסיגופים ותעניות, לשבר את הגוף על מנת לאפשר לאור הנשמה להתגלות. לעומת זאת, שיטת הבעש"ט הייתה שיש לזכך את הגוף ולהפכו לכלי ראוי לאלוקות.

ב מסכת תענית (כט, א) אמרו רבותינו: "משנכנס אדר מרבין בשמחה". ובהתאם לכך, לרגל חודש אדר הראשון נעסוק בעניין השייך לימים אלו - עניין השמחה.

בשיטת החסידות, החל מהתורות שנשנו בבית מדרשו של מורנו הבעש"ט ותלמידיו אחריו לדורותיהם, מבואר שאחד הדברים העיקריים ביותר בעבודת ה' הוא החיוב להיות תמיד בשמחה.

מספרים ששאלו פעם את האדמו"ר ה'לב שמחה מגור זצ"ל, מה חידש הבעש"ט בעניין עבודת ה' בשמחה, והרי מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים כח, מז) שעושי הגלות באים באשמת חיסרון השמחה בעבודת ה': "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְנֹאמַר (תהלים ק, ב): 'עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה'".

השיב הלב שמחה ואמר: חידושו של הבעש"ט הוא כי על האדם להיות בשמחה תמיד. גם שלא בשעת עבודת קיום המצוות בפועל - תמיד עליו לשוב ולשמח בה' אלוקיו (לכם של ישראל ח"ב, קע"ז).

לא הכל יודעים, אבל ההולכים בדרך הבעש"ט לא נקראו מאז ומתמיד בשם 'חסידים'. בתחילה היה זמן שנקראו 'בעלי תשובה', ולאחר מכן הייתה תקופה שנקראו 'די פרייליכע' - השמחים. גם בארכיונים שהתגלו בשנים האחרונות במרתפי השלטונות ברוסיה מתקופת המאסר של אדמו"ר הזקן, ניתן לראות בפרוטוקולים של החקירות שאחד הדברים שבשלם יצא הקצף על עדת החסידים היה עניין השמחה. היו יראים ושלמים שלא הבינו את דרכם של החסידים, וקטרוגו על כך שאם הללו שמחים תמיד אותה הוא שאינם מפחדים מהקב"ה ח"ו ואין יראת שמים בלבם. מכל מקום, גם מעובדה היסטורית זו ניכר כמה עניין השמחה הוא מרכזי בקרב החסידים.

נמצא, אם כן, כי על האדם מוטלת חובה להיות שמח במצב רוחו הכללי במשך כל היום. ולאמתו של דבר, חובה זו מפורשת בדברי הרמב"ם כהדרכה והלכה למעשה (הלכות דעות פ"א ה"ד): "ולא יהיה מהולל ושוחק ולא עצב ואונן אלא שמח, כל ימיו בנחת, בסבר

פנים יפות".

בספר נימוקי אורח חיים, להרה"ק ממנונקאטש זצ"ל, כתב על פי מה שאמרו רז"ל (שבת ל, ב) שאין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, אשר לכן כדי שתהיה השראת שכינה בישראל ויקום בהם "שְׂוִיַּתִּי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד", צריך כל אחד מישראל לעמוד במדרגת "טוב לב משתה תמיד" - הפסוק שהובא בדברי הרמ"א בהלכות פורים קטן שבסיום וחזרתם חלק אורח חיים בשולחן ערוך (סי' תרצ"ז) - כלומר, שתהיה השמחה שרויה בליבו, כאילו הוא שותה תמיד.

גם בדברי הזוהר הקדוש מצינו חיוב להיות בשמחה תמידית, כאמרו (ח"ב קפד, ב) "חֲדָוָה דְּבַר נֶשׁ מְשִׁיךְ לְגַבְיָהּ חֲדָוָה אַחְרָא עֲלָאָה". כלומר, בכל עת שהאדם שרוי בשמחה, הוא גורם שמחה למעלה ובכך מביא להמשכת שמחה והשפעות טובות. והוסיף רבי חיים ויטל (שערי קדושה ח"ב שער ד) וכתב, "כי השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך".

עזוב תעזוב עמו

כידוע, לפני הופעת תורת הבעש"ט הייתה מצויה בימים ההם עבודת ה' שנכרכה בסיגופים ובתעניות, מתוך מטרה לשבר את

מי המנצח?

כל הלומד בספר התניא לאדמו"ר הזקן מבחין שאת עיקרי משנתו הוא פורס בקווים כלליים ויסודיים, ואינו עוסק בבעיות הנפש ואתגריה באופן פרטני. אך באופן יוצא מן הכלל מקדיש רבנו תשעה פרקים שלמים (כ"ו-ל"ד) מלאי עצות נפלאות להתמודדות בדרך להשגת תכונה אחת - השמחה. למעשה, אפשר לומר שמתחילת ספרו עד פרק כ"ו זו חטיבה אחת ארוכה המבארת את המבנה הפנימי של האדם - הנפש האלוקית והנפש הבהמית ודרכי המלחמה ביניהן. אך בפרק כ"ו כביכול מוצב תמרוך המתרה ואומר: כל הנכתב עד כאן תקף אך ורק בתנאי שהאדם יהיה שרוי בשמחה, אך אם יניח ליצרו לבלבלו ולייאשו לא יוכל לנצחו!

ההסבר על מבנה הנפש והבנת דרכי המלחמה עם היצר אין בו תועלת כלל ללא התנאי העיקרי, שהעבודה תהיה בשמחה. בכל דבר ועניין שבעולם, לרוב הערובה להצלחה הוא מצב הרוח של האדם, והם הם הדברים גם בעבודת ה'

"פרם כגון דא צריך לאודועי כלל גדול - אומר רבנו שם - כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי, כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה, הנה אם האחד הוא בעצלות וכבדות ינצח בקל ויפיל, גם אם הוא גבור יותר מחברו - ככה ממש בנצחון היצר: אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן, כי אם בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם".

משל למה הדבר דומה? לרופא שרשם תרופה לחולה, והבטיח לו שאם יקפיד ליטול אותה בקביעות ובדיוק כפי שהורה לו - יחלים ממחלתו בתוך פרק זמן מסוים. בתום התקופה חזר החולה לרופא בתיביעה של ממש, ולדבריו

מצבו לא השתפר כלל וכלל. הרופא שניסה לברר האם החולה מילא אחר הוראותיו העמיד בפניו מספר שאלות, מהן התברר על נקלה שהחולה זלזל בהוראותיו ולא מילאן בצייתנות. אמר לו הרופא: "הבטחתי לך שתבריא בתנאי שתמלא אחר כל הוראותי! אחרת, לא הייתי מבטיחך כלום, כי רק על פי הדרכותי יכולה התרופה להועיל!"

על דרך זה - מדגיש אדמו"ר הזקן - כל ההסבר על מבנה הנפש והבנת דרכי המלחמה עם היצר אין בו תועלת כלל ללא התנאי העיקרי, שהעבודה תהיה בשמחה. הלא גם הרכב המשוכלל והמפואר ביותר לא ינוע כלל ללא דלק או מקור אנרגיה אחר. וכך הדלק של היהודי היא השמחה, ובלעדיה לא יוכל להצליח. וכידוע, כשם שבכל דבר ועניין שבעולם, לרוב הערובה להצלחה הוא מצב הרוח והמוטיבציה שבהם שרוי האדם, הרי הם הם הדברים גם בעבודת ה'.

לארח את המלך

בתורת החסידות ישנן עצות רבות כיצד יהודי יכול להתעורר לשמחה, ואחת העצות הידועות היא ההתכוננות בעניין "מה יפה ירושתנו". כלומר, שכל אחד מישראל הוא בעל מעלה עצומה מעצם היותו יהודי. הוא מכיל בקרבו את הדבר הנפלא ביותר שניתן להעלות על הדעת - יהודי הקשור אל ה' ומאמין בו - והוא מקבלו בירושה מאבותינו הקדושים וללא יגיעה כלל. וזאת בוודאי סיבה גדולה מאוד לשמחה.

חסידים מספרים על רבי לוי יצחק מברדיטשוב שפעם נכנס אליו יהודי בכוקר, בעת אמרו ברכות השחר, וראהו רוקד מרוב שמחה. הדבר היה תמוה בעיניו - לשמחה מה זו עושה? לא יכול היה היהודי לכבוש את פליאתו, ושאל את רבי לוי יצחק לפרש ריקודיו ושמחתו. השיב לו הצדיק, שבהגיעו באמירת ברכות השחר לברכה "שלא עשני גוי", התבונן באושר שנפל בחלקו - להיות יהודי! כי מלשון הברכה "שלא עשני גוי" משמע שהיה יכול להיות ח"י עשוי באופן אחר... וכיוון שהכיר במתנה העצומה שזכה לה, יצא מיד בריקוד מרוב שמחה.

בעניין זה האריך אדמו"ר הזקן בתניא (פרק לג), בכתבו: "עוד זאת תהיה שמחת הנפש האמתית, ובפרט כשוראה בנפשו בעתים מזמנים שצריך לזכרה ולהאירה בשמחת לבב, אזי יעמיק מחשבתו ויציר בשכלו ובינתו ענין יחודו יתברך האמתי, איך הוא ממלא כל עלמין עליונים ותחתונים. ואפלו מלא כל הארץ הלזו הוא כבודו יתברך וכלא קמה קלא חשיב ממש..."

כלומר, "יחודו יתברך האמתי" היינו שהקב"ה יחיד ומיוחד בכל המציאות גם לאחר שנברא העולם, ובאמת אין עוד מלבדו. ואי לכך

אין שום דבר שיכול להפריע לאדם בעבודתו יתברך, שהרי אין כל מקום לכל מציאות אחרת מלבדו, והוא יתברך ממלא את הכל.

"והנה כשיעמיק בזה הרבה, ישמח לבו ותגל נפשו אף גילת ורנן בכל לב ונפש ומאד באמונה זו כי רבה היא, כי היא קרבת אל-להים ממש, וזה כל האדם ותכלית בריאתו ובריאת כל העולמות, עליונים ותחתונים, להיות לו דירה בתחתונים..."

"והנה כמה גדולה שמחת הדייט ושלל אנשים בהתקרבותו למלך בשר ודם המתאכסן ודר אתו עמו בביתו. וקל וחומר לאין קץ לקרבת ודירת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא..." ביכולתו של כל אדם - אומר רבנו - לחוש בקרבת ה', ולארח אותו כביכול בביתו על שולחנו ובכל מעשיו ממש, בידעו כי הכל כאשר לכל הוא אלקות. ולכן גם בענייני החולין שלו כמו בענייני הקודש - שורה הקדושה, כאשר הוא מכוונם לשם ה'.

"ועל זה תקנו לתן שבת והודיה לשמו יתברך בכל בקר ולומר: "אשרינו מה טוב חלקנו וכו' ומה יפה ירושתנו". כלומר, כמו שהאדם שש ושמח בירשה שנפלה לו הוזה עתק שלא עמל בו, כן ויותר מכן לאין קץ יש לנו לשמח על ירושתנו שהנחילנו אבותינו, הוא יחוד ה' האמתי, אשר אפלו בארץ מתחת אין עוד מלבדו וזו היא דירתו בתחתונים..."

"דהינו כשיהיה לבו שש ושמח באמונתו ביחוד ה' בתכלית השמחה, כאלו לא הייתה עליו רק מצוה זו לבדה והיא לבדה תכלית בריאתו ובריאת כל העולמות, הרי בכת וחיית נפשו בשמחה רבה זו תתעלה נפשו למעלה מעלה על כל המונעים קיום כל התרי"ג מצוות מבית ומחוץ..."

על הפסוק (שמות לה, כז) "והנשאתם הביאות", כתב רש"י שהמילה "נשיאותם" כתובה בתורה חסר י', לפי שהתעצלו הנשיאותם בנדבת המשכן. שאל החידושי הרי"ם זצ"ל: לכאורה, מדוע חסרה דווקא האות י'? והשיב: כיוון שהאות י' שייכת למילה 'יהודי' לכן דווקא ה' חסרה, כיוון שעיקר היהדות תלוי בזריזות והתלהבות לעבודתו יתברך שמו. וכשהנשיאותם התעצלו, נחסרה מהם ה' - היהודי שבהם כביכול (שפתי צדיק, ויקהל ה', נשא כ"ה).

למדים אנו, אם כן, כמה השמחה והזריזות חשובות וקשורות לעצם נקודת היהדות, וכי רק על ידי השמחה אפשר להתגבר על היצר ב"סור מרע" ולא להימשך אחרי ענייני עולם הזה, ועל אחת כמה וכמה במידה טובה שמרובה ממידת פורענות - ב"עשה טוב" - ביכולת האדם להתגבר על כל המונעים משמחה. וכן תהיה לנו "אשר ישלטו היהודים המה בשונאים", השונאים והאויבים שבחוץ כפשוטם ועד לשונא הפנימי שמבית, הוא היצר הרע, וליהודים תהיה אורה ושמחה וששון ויקר. ■

אם תוציא יָקָר מִזֶּזְקֶלְךָ

משפיעים לדורות

בעקבות גדולי משפיעי חב"ד

מעשה בכחור מבית חסידי, שהחל לסטות מעט מדרך הישר והיה מגיע מדי בוקר לשיבתו, 'תורת אמת' הירושלמית, בשעה מאוחרת יחסית. כעבור זמן מה, בהתוועדות שהתקיימה בשייבה, בשעת לילה מאוחרת למדי, פנה אליו ה'משפיע' בנימה אישית וידידותית: "שמע נא, הרי אתה יודע היטב שגם אני וגם אתה, שנינו 'גראבע יונגען' (ביטוי שמשמעותו 'צעירים פורקי עול')... אולי הגיע הזמן שנתחיל להשתנות, לפחות במשהו? הבה נחליט שנינו יחדיו להתחיל לעבוד על עצמנו בנושא הקימה בבוקר. בשבועיים הקרובים, החל ממחר בבוקר, יקום כל אחד מאיתנו חצי שעה מוקדם יותר. ואתה יודע מה? אם כבר אתה קם מוקדם, למה שלא תבוא לשייבה ונלמד משהו ביחד לפני שחרית?..."

דבריו של המשפיע, שהיו בבחינת תוכחת מגולה מאהבה מסותרת, חלחלו לחדרי לבו של הבחור והזיזו משהו בנימי נפשו. הוא אימץ את עצת המשפיע והחל להגיע ללימוד החסידות בשייבה בבוקר.

כעבור שבועיים פנה אליו המשפיע שוב בהתוועדות ואמר לו בחיבה: "רואה אני שיש עם מי לדבר. הבה נחליט ביחד עוד משהו, אני ואתה. הלוא יודע אתה, שכאשר אנחנו הולכים ברחוב קשה לנו לשמור על העיניים. הלא כן? אם כבר הצלחנו לקום מוקדם ללימוד החסידות, הבה נקבל על עצמנו עוד החלטה איתנה: במשך השבועיים הקרובים נקפיד שלא ללכת באמצע המדרכה, אלא בשוליה. והייתי מציע לך עוד עצה: אם כבר הולכים בצדי הרחוב, עדיף ללכת בראש מורכן כלפי מטה. וכי באמת חייבים להביט לעבר כל הצדדים?!"

שבועיים נוספים חלפו, ובהתוועדות הקרובה הפנה אליו המשפיע הצעה ידידותית נוספת: "רואה אתה איך שנינו הצלחנו להתקדם לאחרונה, ברוך ה'? אם כבר אנחנו קמים השכם בבוקר ללימוד חסידות, ואם כבר אנחנו מקפידים להלך בצדי הדרכים, האם לא חבל להיות כמו אותה בהמה שהולכת על ארבע ומביטה על הארץ? הרי עדיף שבשעת ההליכה ברחוב נחשוב כמה פרקי תניא בעל פה! מה דעתך ששנינו ביחד נחליט לבצע שינוי כזה?"

גדולה לגימה שמקרבת, והדברים שיצאו מן הלב נכנסו אל הלב. וכך, צעד אחר צעד, באהבה עצומה ובמסירות אין קץ, רומם המשפיע את תלמידו מאשפתות והעלהו אל רום שמי מעלה.

המשפיע המדובר הלא הוא הגה"ח רבי משה ובר זצ"ל.

לא לשליטת השור והחמור

רבי משה נולד בירושלים בה' כסלו תרע"ד לאביו רבי פנחס-לייביש. בעודו פנוט בן שנתיים התייתם ר' משה מאביו, שנפטר ממחלת הטיפוס ל"ע, ואמו האלמנה הצדקנית מרת חוה, בת העסקן הרבני ר' אלימלך פרלמן שהיה ממתפללי בית הכנסת חב"ד במאה שערים, דאגה לחינוכו עם יתר אחיו. בוצין בוצין מקטפיה ידיע. את תחילת לימודו עשה בתלמוד התורה 'שומרי החומות', שהיה ממוקם בקומת המרתף של מבנה, ללא חלונות. מכיוון שגופו היה חלש מאוד פסקו הרופאים שהילד זקוק לאוויר צה, ולכן עבר ללמוד בתלמוד התורה 'מאה שערים'.

הילד היתום שהתייגע במעלות התורה והיראה והפך לאביהם הרוחני של אלפים • עבודת ה' המופלאה בדבקות ופרישות שגרמה לגדולי האדמו"רים והרבנים שהכירוהו להעריצו ולקרבו בקירובים מופלאים • ההשפעה על אברכים ועל צעירי הצאן מכל המגזרים, שהעמידה דורות של עובדי ה' וקירבה המונים לדרכי החסידות ולצור מחצבת ישראל • שרטוטי קווים לדמותו הענפה והכבירה של המשפיע החב"די הדגול, הגה"ח רבי חיים משה ובר זצ"ל, לרגל יום היארצייט בחודש אדר

הרב שמואל הירשוביץ

לית דין בר נש. רבי משה מקבל מהרבי שטר דולר במעמד השליחות מצווה לצדקה

עוד בילדותו ניכר עליו כי לגדולות נועד. אחיו ר' אלימלך העיד שבתור ילד לא התקוטט עם אף אחד. כשראה ילד מסכן שאין לו מה לאכול, היה נותן לו את פתו. פעם שלחה אותו אמו בבוקר עם תפוח לתלמודו. כשחזר הביתה בערב, שאלה אותו אמו האם אכל את התפוח. "ראיתי ב'חדר' ילד רעב", ענה הילד. "ריחמתי עליו ונתתי לו חלק מהתפוח". "לא כך היית צריך לנהוג", הגיבה האם. "היה עליך לתת לו את כל התפוח!" בבית כזה התחנך רבי משה.

לפני הגיעו לעול מצוות, שלחה אותו אמו ללמוד בישיבת 'תורת אמת' החב"דית. במשך שנים אחדות ספג השפעה מגדולי המשפיעים החב"דיים, ביניהם המשפיע רבי שלמה זלמן הבלין זצ"ל, שנשלח על ידי כ"ק אדמו"ר הרשב"ב זי"ע לייסד את הישיבה במקום מושבה המקורי, עיר הקודש חברון. לימים העיד רבי משה: "ראיתי את ר' זלמן הבלין מתפלל 'אהבת עולם' מתוך יראה ודביקות גדולה".

בישיבה רכש הנער משה ידיעות רבות בתורת החסידות וזכה להדרכות פנימיות בדרכי החסידות מאת רבו המשפיע הנודע החסיד רבי אלטר שימחוביץ זצ"ל, עד שהיה לאחד מגדולי תלמידיו שעסקו בעבודת ה' הפנימית בדרך חב"ד. לימים היה חוזר תדיר על פתגמים ואמרות חסידיות ששמע מפי המשפיע רבי אלטר. לדוגמה: "כשאדם עובר ברחוב ומכוון את מבטו ומחשבתו אל שור או חמור שחולפים על פניו, אזי השור והחמור שולטים עליו".

התמנותו למשפיע בישיבה

דמותו הנערצת של רבי משה בלטה בקרב חסידי חב"ד בירושלים, וכעבור שנים אחדות, בשנת תש"ו, הועלתה הצעה לקבל את האברך הצעיר כמשפיע לצעירי הצאן בישיבת 'תורת אמת' המעטירה. ההצעה זכתה להסכמת כ"ק אדמו"ר הרייז"צ זי"ע:

ב"ה

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר חיים משה שי' ובר

שלום וברכה!

בזה הנני מאשר הצעת הנהלת ישיבת תורת אמת יצ"ו לקבלו בתור משפיע ומדריך את התלמידים המתחילים.

הלימוד עמהם יהי פרק תניא עם פירוש המלות בלא פלפולים, דרושי לקו"ת בלא הביאורים, והעיקר להבינם ולהסבירם (בלא אריכות) ענין תיקון המדות ולעוררם על השקידה בלימוד. והשי"ת יצליח לו ולהם בגשמיות וברוחניות.

המברכם [חי"ק]

בתפקידו כמשפיע במשך עשרות שנים בישיבת 'תורת אמת', זכה להעמיד דורות של חסידים עובדי ה' ורבים השיב מעוון.

בראש ובראשונה עורר את תלמידי הישיבה לשקוד על תלמודם ולא לבטל זמנם אף רגע אחד. בקיץ תשל"ז התחולל בארץ מהפך פוליטי דרמטי, ועד מהרה הפך הנושא לשיחת היום בקרב חלק מהבחורים. מקצת מהבחורים שלא נהגו לעסוק בפוליטיקה, הרשו לעצמם באותם ימים לדבר דברים בטלים. כשהבחין בכך המשפיע רבי משה, נעמד באולם הישיבה והכריז באוזני הבחורים: ישנם כאלה שמתירים לעצמם לדבר דברים בטלים רק לזמן מוגבל, מתוך מחשבה שבקרוב תסתיים התקופה הבעורת ואז יחדלו מכך. טעות היא בידם: כשמתחילים להתעניין בדברים בטלים, לא בקלות מפסיקים. העצה היחידה היא להחליט בתוקף שמתנתקים מהם לחלוטין כבר היום! דאגתו והתמסרותו לצעירי הצאן לא ידעו גבולות, מבלי הבט לאיזה מחנה הם משתייכים ועל איזה דגל הם נמנים, כפי ששמענו מהרה"ח ר' אברהם דרוק שי': "לפני שנים רבות היה מקובל שתלמידי הישיבות בירושלים ישנים בבתיהם. הבחורים התפללו שחרית ב'שטיבלאך' ולאחר פת שחרית הלכו ללמוד בישיבה. ר'

**נדהמה הכלה הצעירה
לראות את בעלה יושב
על הארץ ובוכה. מיד רצה
בבהלה לבית חמותה
שגרה בקרבת מקום
וסיפרה לה על המחזה
המוזר שראו עיניה...**

בהלת הכלה

כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית מרים, בת הרה"ח ר' מרדכי הלוי גרומן, והם התגוררו בדירה קטנטנה בשכונת בתי אונגריין. באחד הלילות, זמן קצר לאחר נישואיהם, נדהמה הכלה הצעירה לראות את בעלה יושב על הארץ ובוכה. מיד רצה בבהלה לבית חמותה מרת חוה שגרה בקרבת מקום, וסיפרה לה על המחזה המוזר שראו עיניה. הרגיעה אותה חמותה והסבירה לה שכך נוהגים חסידי חב"ד לקרוא קריאת שמע שעל המיטה...

בעניין זה מספר תלמידו הרה"ח ר' שלמה אהרן הולצברג: "הכרתי את הגאון רבי אברהם לייב קליין זצ"ל, מייסד ישיבת המתמידים, שבצעירותו למד בישיבת 'תורת אמת'. במשך כמה שנים השתייך ליכולת של יוצאי הונגריה שחילק חצאי דירות קטנטנות לאברכים חברי הכולל. הגרא"ל קליין חלק דירה עם רבי משה ובר, וכששמע מעבר לקיר איך רבי משה עורך קריאת שמע שעל המיטה בבכיות גדולות, התפעל מכך מאוד ומאז הפך למעריך עצום שלו ולאווה גדול של חסידות חב"ד".

זמן קצר לאחר נישואיו חלה רבי משה בדלקת ריאות חמורה. בתנאי הימים ההם, כשאדם חלה במחלה כזו היו הרופאים מתייאשים מחייו, רחמנא ליצלן. כששמע על כך הגה"צ מהרי"צ דושינסקי זצ"ל, מראשי בוד"ץ העדה החרדית, נבהל מאוד וקרא: ר' משה, ר' משה בסכנה! הוא הכריז ב'כולל' האברכים שבראשו עמד על חצי יום של תענית ותפילה לשלומו של רבי משה, והוסיף לו את השם 'חיים'. בחסדי א-ל עליון התפילות התקבלו, ולאחר מספר ימים שב רבי משה לאיתנו.

זכרו עוד זמן רב איך מרוב התרגשותו במהלך הנגינה פניו האדימו מאוד, והוא דפק על השולחן בעוז ובמרוץ.

כמו כן, דיבר רבי משה עם סוכביי בהתלהבות גדולה על הרבי. באותה תקופה, טרם התפרסם שמו של הרבי בארץ ישראל, וכששאלוהו מכריו בירושלים מה טיבו של האדמו"ר החדש מליובאוויטש, היה מתבטא בהתפעלות עצומה: "לית דין בר נש! אלמלא ראיתי את אמו הרבנית הצדקנית, לא הייתי מאמין שהוא ילוד אישה!"

רבי משה היה מפליא תדיר באוזני כל מכריו את גודל צדקותו, קדושתו וגאונותו של הרבי. בשיחתו עם אחד מחשובי הרבנים

התבטא פעם רבי משה: "זה דורות רבים שלא קם בעם ישראל צדיק ומנהיג הדור שכזה!" ולאחד מהאדמו"רים אמר פעם: "גם אם כ"ק רבינו שליט"א היה חי בזמנו של הבעש"ט, הייתה דמותו נחשבת בגדר חידוש!"

"מי שהחזיר בשנות ההנהגה הראשונות של הרבי בקרב חסידי חב"ד בירושלים חיות והתעוררות בכל העניינים של הרבי, זהו רבי משה", מעיד הרב יעקב רייניץ. "אל תחשבו מה הרבי יכול לעשות למענכם", נהג לומר בהתוועדויות לשומעי לקחו, "חשבו מה אתם יכולים וצריכים לעשות למען הרבי ומילוי רצונותיו!"

לאורך השנים היו חוגים מסוימים שהעזו לזלזל בדרכה של חב"ד ובשיטתו של הרבי והביעו את התנגדותם בצורה גלויה ובוטה. רבי משה לחם תמיד בעוז

למען כבוד הרבי והחסידות, וכלפי רבי משה נהגו כולם בהכנעה ודרך ארץ. גם כאשר ספג איומים מתריסים מפי אי-אלו בודדים משולי המחנה אשר העזו והתייצבו נגדו - לא נע ולא זז כמלוא הנימה. וכשהיה צורך בכך, אף הלך בעצמו לדבר עם רבני העדה החרדית, שם היתה לו השפעה גדולה מאוד.

רבי משה עסק במסירות רבה בכל "מבצעי הקודש" של הרבי. מן המפורסמות היא התמסרותו העל-אנושית ל"מבצע תפילין" בדוכן שברחבת הכותל המערבי לאורך עשרות שנים. וכאשר הכריז הרבי בשנת תשמ"א על מבצע זיכוי יהודים ברכישת אות בספרי התורה הכלליים, היה עומד בשער הכניסה לשוק מאה שערים כשבידו טפסי הרשמה וקבלות, ומשכנע יהודים לרכוש אותיות בספר תורה לעצמם ולבני משפחותיהם.

משה אייזנבך, אחד מבאי ה'שטיבלאך', הבחין בקבוצת בחורים צעירים שמגיעים תמיד בשעה מאוחרת, 'חוטפים' תפילה בהולה ואצים לשיבה. והעולה על כולנה: היה ברור לו שהם מחמיצים את זמן קריאת שמע, מצוות עשה דאורייתא! הדבר נגע ללבו. הוא פנה לרבי משה והתייעץ עמו כיצד ניתן להשפיע עליהם שיקומו בזמן ויתפללו במתינות. ההצעה שהעלה רבי משה הייתה לתת תגמול כספי למי שיגיע בזמן ויתפלל בנחת. ברוך אומר - ועושה. במשך תקופה ארוכה הלך רבי משה בעצמו לגייס כספים בכתי אונגריין למטרה זו, חילק כרטיסים לקניית מוצרי מזון לבחורים שיגיעו בזמן לשחרית, וכך זיכה רבים בקיום מצוות קריאת שמע בזמנה."

"וטהר לבנו לעבדך באמת": מה פשר ההוספה 'באמת' אחרי המלה 'לעבדך'? וכי אפשרי מצב של 'לעבדך' שאיננו 'באמת'?! רבי משה סיפר שהרבי בכה מאוד כששאל שאלה זו, ונשחזר על השאלה, בכה אף הוא...

חסיד אמת

רגע מכונן בחייו הרוחניים הייתה ה'יחידות' הראשונה שלו אצל כ"ק אדמו"ר זי"ע, אליו היה קשור בכל נימי נפשו. כידוע ומקובל בקרב חסידי חב"ד לדורותיהם שבי'יחידות' הראשונה מתווה הרבי לחסיד את דרכו בחיים.

היה זה בהגיעו לחוג את חודש החגים תשי"ז בחצרות הקודש של הרבי. בשנים ההן, כאשר הטיסה לארצות הברית הייתה כרוכה בעלויות אדירות ובטרחה רבה, מעטים מאוד היו החסידים מארץ ישראל שנסעו אל הרבי. רבי משה, למרות שהפרוטה

לא הייתה מצויה בכיסו, היה אחד מהחסידים הראשונים שנסעו אל הרבי, ומאז חזה בפני הקודש התמסר ביתר שאת ועזו למילוי הוראותיו של הרבי והעצים את התקשרותו הפנימית אליו.

בהיותו בי'יחידות' תינה רבי משה בפני הרבי את גודל צערו: כל חבריו זכו להיפקד בחור"ק, והוא טרם זכה לכך. הרבי השיב לו כדברים האלה: על הכתוב "ואלה תולדות אהרן ומשה" מבארת הגמרא ביחס למשה ש"כל המלמד את בן חברו תורה, כאילו ילדו". כך יהיה גם אצלך, אמר הרבי, כשתתמסר לקרב ילדי ישראל וללמדם תורה. והרי נאמר בגמרא ש"המלמד את בן עם הארץ תורה", עליו נאמר הכתוב "אם תוציא יקר מזולל - כפי תהיה", שאפילו אם הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילי!

מני אז החל רבי משה להתמקד ביתר שאת בעבודת הקודש של הפצת היהדות וקירוב יהודים לצור מחצבתם. נראה שבעקבות ההוראה האמורה שקיבל מהרבי, התעורר גם לייסד את 'המרכז לשיעורי תורה לנוער ולמבוגרים'. יחד עם עמיתו הרה"ג הרב יהודה דייטש זצ"ל, הפעיל המרכז שיעורי תורה יומיומיים לנערים מכל החוגים על ידי מלמדים יראי שמים, שיעורי יהדות ומלאכה לנערות על ידי מדריכות יראות שמים, סידור תלמידים ותלמידות במוסדות תורניים ושמירת קשר עם עד התבגרותם, שיעורי תורה בבתי כנסיות למבוגרים על ידי תלמידי חכמים מופלגים, מחלקה לחלוקת תשמישי קדושה, הפצת חומר הסברה לקירוב ליהדות, ועוד.

בהתוועדויות הראשונות לאחר שחזר ארצה, לימד המשפיע את הקהל את הניגון החדש שלימד הרבי, כדרכו באותן שנים, בשמחת תורה - "דרכך אלוקינו". הנוכחים

גדול בענקים. עם ידיו הגרש"ז אוירבך זצ"ל, ברחבת הכותל המערבי

אצל רבי משה לא היו שום כללים ולא הוצבו שום תנאים. כל אורח היה יכול להגיע לביתו בכל שעה שהיא, ולהתקבל בסבר פנים יפות".

נוהג מיוחד השתרש בבית הכנסת חב"ד במאה שערים, לשם הגיעו תדיר בשבתות קבוצות שונות של צעירים מחו"ל, תיירים מתקרבים ובעלי תשובה למיניהם. בליל שבת אחרי התפילה היו מחלקים את האורחים בין המתפללים, שיאכלו סעודת שבת בבתיהם. מובן מאליו שרבי משה נטל חלק בראש, אך הוא הדר במצווה זו מבחינה זו שאצלו קיבלו האורחים תמיד גם מקום ללון. בשלב מסוים החליט לבנות גג מעל החצר שלפני הכניסה לביתו. כך יצר שם מעין חדר קטן, ארבע אמות אורכו וארבע אמות רוחבו, והציב שלוש מיטות לאורך שלושת הקירות, עליהן יכלו ללון שלושה אורחים. בכותל הכניסה הייתה דלת, אך רבי משה לא ויתר גם על פינה זו. הוא הציב בקיר הרביעי, לצד הדלת, מיטה בגודל מצומצם שהתאימה לאורח נמוך, אם היה כזה....

מרבה שלום

יכולת בלתי מצויה הייתה לו לרבי משה לפנות לכל יהודי באשר הוא ולקרבו באהבת ישראל עצומה. כך היה פונה לכל יהודי שעבר לידו בדוכן התפילין המפורסם ברחבת הכותל המערבי, שם היה עומד על משמרת הקודש, כשהוא מציע לו בחיבה גלויה לקיים את המצווה.

כך גם לא מעטים הם המקרים של נשמות יהודיות שנקלעו פעם אחת לביתו, ומשם התחילו תהליך ארוך של התקרבות ליהדות שבסופו הפכו ליראים ושלמים. דוגמה אחת היא זו של הרה"ח ר' דוד (דדי) בן עמי זצ"ל, יליד המושב נהלל. כמי שגדל בבית לא־דתי מובהק, ניהל בצעירותו להקה ונחשב ל'אליל מוזיקלי' בקרב המוני נערים, עד שהודמן יום אחד לביתו של רבי משה. בבת אחת נשבה הזמר הצעיר בקסמו של המשפיע הנלבב, והחל לעשות את דרכו ליהדות ולחסידות. עם זאת, הביע ר' דוד בפני רבי משה את רצונו לשמור על קשר טוב עם הוריו ומשפחתו, חרף הפער העצום שנוצר ביניהם מבחינת אורחות חייהם, ורבי משה הצליח לפעול זאת. המשפחה הגיעה במיוחד מנהלל לביקור בירושלים, ורבי משה, בתבונתו החסידית ובכוח אהבת ישראל העצומה שקינה בלבו, הצליח לקרב ביניהם. עם הזמן הפך ר' דוד לאחת הדמויות הבולטות והמשפיעות בחסידות ברסלב.

מספר אחריו של רבי משה, הרב אלימלך הרצל, שבצעירותו התגוררה משפחתו בסמיכות מקום לבית משפחת ובר: "פעם במוצאי שבת שהיתי בבית הוריי, ולפתע הגיעה הרבנית ובר ואמרה לנו שבעלה ביקש ממנה שלא תהיה בבית כעת. מתברר שבאותה שבת התיישב ליד בית הכנסת חב"ד במאה שערים קבצן קשיש מהרחוב. הוא התמקם לפני הכניסה וריח נורא נדף מגופו. כנראה לא התרחץ זמן רב. כעת, במוצאי השבת, לקח אותו רבי משה לביתו ורחץ אותו באמבטיה. כעבור זמן נודע לרבי משה מפי הקבצן שבביתו גנזו סכום כסף גדול מאוד, אך הוא חולה ותשוש ואין בכוחו לטפל בעצמו. רבי משה הציע לו שהוא יזמין אדם שישפץ את המקלחת בביתו, והאיש הסכים. מאז והלאה, עד יום מותו של האיש כעבור שנתיים, התייחס אליו רבי משה כאילו היה בנו המאומץ. בכל בוקר ובכל ערב הלך לביתו, האכיל אותו ודאג לכל מחסורו".

והוא עומד עליהם

דירתו הישנה בשכונת בתי אונגרין הכילה שני חדרים בלבד, חדר שינה וחדר אוכל שלצדו מטבח קטנטן. רעייתו הרבנית הייתה מבשלת בקביעות כמויות מזון גדולות, שיספיקו לאורחים המזדמנים לביתם במשך השבוע. רבים ידעו שלבית משפחת ובר אפשר להיכנס תמיד, לפתוח את המקרר בחופשיות ולקחת מכל מה שנמצא בו.

בשעות שרבי משה נכח בעצמו בביתו, קיים מצות הכנסת אורחים בנדיבות רבה. לא הייתה מציאות שיהודי רעב ביקש ממנו לאכול, ולא קיבל ארוחה מזינה. הוא היה מגיש לו מכל מה שנמצא בידו, שלא יישאר רעב חלילה.

מדי שבת הגיעו לסעוד בביתו האורחים הקבועים - קשישים, גלמודים, עניים, אנשים קשי-יום, וגם סתם 'ארחי פרחי' מכל הסוגים... בערב שבת היה הולך להתפלל קבלת שבת בכותל, וחזרו עם כמה אורחים שמצא בדרך והזמין לביתו. גם כאשר אירע שהיו הרבה אורחים, איכשהו תמיד כולם יצאו שבעים...

הוא עצמו לא ישב בסעודות השבת בראש השולחן אלא באמצעו, כדי שיוכל לסייע לכל האורחים ולספק לכל אחד את מבוקשו. הרבנית הכינה כמה סוגי דגים בטעמים שונים, והוא עמד ושירת את המסוכים. האורחים ניהלו בעצמם את סעודת השבת במיטב הזמירות שלהם, איש איש בסגנונו העדתי, ואילו בעל הבית עמד ושימש אותם כמו היה מלצר, כשהוא כמעט לא יושב ליד השולחן. כשראה שאחד האורחים אינו אוכל מה'געפילטע פיש', היה שואל אותו בנחת: אולי עתה מעדיף לאכול דג חריף? ולא הסתפק בכך אלא היה מציע לו לטעום גם ממאכל זה וממטעמת זו. במשך הזמן למד להכיר את טעמיהם של אורחיו, וטרח למלא את צורכיהם ומשאלותיהם.

'מלון ובר'

בית משפחת ובר הקטן והצנוע היה פתוח לרווחה לכל דכפין ולכל דצריך, וזכה ברבות השנים לכינוי החיבה 'מלון ובר'...

"הכנסת האורחים שלו הייתה הרבה מעבר למה שמקובל בבתי ישראל", אומר אחיינו הרב ישעיה ובר. "כל יהודי שהגיע

אליו התקבל בכרכה, גם אם היה זה בשעת לילה מאוחרת, וגם אם בעל הבית היה עסוק באותה עת. תמיד קיבל את הבאים בסבר פנים יפות ונתן להם מכל אשר לו.

"כשהייתי בגיל עשר, השתתפתי פעם במסיבה שהתקיימה מטעם ארגון 'שיבות ערב' החב"די ברחוב בן יהודה. בסיום המסיבה התעכבתי במקום עד סמוך לחצות הלילה, ואז יצאתי לביתי כשאני מתהלך ברחובות ירושלים. פתאום ניגש אלי יהודי ושאל אותי היכן יש כאן מקום ללון. אמרתי לו שאני מכיר 'מלון' בשכונת בתי אונגרין, שם אפשר לקבל אוכל ומיטה לישון עליה. האיש שמח והתלווה אלי. כשהתקרבו לבתים הנמוכים והצפופים בשכונת מאה שערים, נבהל האיש ושאל אותי: לאן אתה מוליך אותי? אתה בטוח שבאזור הזה יש בית מלון? ...!

"בחצות הלילה הגענו לבית דודי רבי משה, ואמרתי לו בשמחה: הבאתי לכם אורח! היהודי המופתע הסביר לבעלי הבית בבושה שהמלונות במרכז העיר בתפוסה מלאה, ואני הצעתי לו לבוא לבית זה... רבי משה ואשתו קיבלו את פניו בשמחה רבה והרגיעו את רוחו, נתנו לו לאכול והציעו לו מיטה נוחה.

"כשאני חושב כיום על ההתרחשות ההיא, אני למד ממנה עד כמה זו הייתה תופעה טבעית. בשום בית לא מקובל שאורחים יכולים לבוא בשעה כה מאוחרת, וללא כל הודעה מוקדמת. אבל

ממאה שערים אל הקיבוץ

שערים ואספו כספים מהמתפללים, תמיד נמנה על העסקנים שנרתמו למשימה. ככל ערב חג עמד עם הרה"ח ר' שלמה-אליעזר מרגליות זצ"ל בכניסה ל'שטיבלאך', והתרים יהודים לסיוע לצורכי החג להמוני משפחות.

חלוקת 'קמחא דפסחא' הייתה אצלו מבצע של ממש. יהודים רבים, כולל רבנים מפורסמים וגבירים נכבדים מחו"ל, ראו בו גבאי צדקה נאמן, וסמכו עליו שיחלק את תרומותיהם למטרות ראויות. כך למשל הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל גאב"ד אנטוורפן, שנודע כגבאי צדקה בהיקף עצום, היה משגר לרבי משה סכומים אדירים תמידים כסדרם על מנת לחלקם לנוקקים. ביום הבהיר י"א ניסן, יום הולדתו של הרבי, היו מגיעים לביתו עשרות רבות של יהודים נוקקים, וכל אחד מהם קיבל מעטפה עם סכום נכבד בצירוף פתק: "נא להתפלל לזכותו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, שהיום הוא יום הולדתו".

בצעירותו התארח הרב דוד דיק - סטודנט מארה"ב שהחל להתקרב ליהדות על ידי חסידי חב"ד - תקופה מסוימת בבית משפחת ובר. "הרבה פעמים הייתי לן בביתו", משחזר הרב דיק, "ותמיד קיבל את פניי במאור פנים גדול. כעבור תקופה, הגעתי לביתו בחג הפורים. חסכתי מראש סכום כסף נכבד כדי לתת לו במתנה, בתור תגמול על כל מה שעשה למעני לאורך השנים. כשנתתי לו את המעטפה, הרגשתי שמחה על הזכות להשיב לו כגמולו הטוב, ולו במקצת. מה רבה הייתה תדהמתו כאשר האדם הבא שנכנס

לביתו וביקש צדקה, קיבל ממנו את כל סכום הכסף הזה בבת אחת. רבי משה עשה זאת בטבעיות מוחלטת, ללא כל היסוס. באותו רגע קלטתי שהגשמיות פשוט לא מעניינת אותו, וכי אין לו כל צרכים אישיים. הדאגה לצורכי עצמו כלל לא הייתה חלק מחייו".

לימים, לאחר שנתמנה כמשפיע לעדת מתפללי בית הכנסת חב"ד במאה שערים, חיזק וביצר את מעמד לימוד החסידות ועבודת התפילה בקרב המתפללים, לצד דאגתו לכל אחד מהם באופן נפלא. מספר הרה"ח רבי בנימין זילברשטרום: "באחת ההתוועדות עורר רבי משה בדבר החשיבות של לימוד חסידות

כאברהם אבינו שהאכיל את אורחיו מכל טוב וגם קירבם לאמונה באלוקי עולם, ידע רבי משה לדבר אל לב אורחיו ולמשכם בחבלי עבותות אהבה. כך זיכה את הרבים וזכה שנתקיימו בו דברי כ"ק אדמו"ר הזקן זי"ע בספר התניא (פרק לב) "וכולי האי ואולי יוכל לקרבם לתורה ועבודת ה'".

הרה"ח ר' שמואל ויינפלד, מוקני חסידי חב"ד בירושלים, נזכר באפיזודה מאלפת: "בערב שביעי של פסח תשי"ח הגיעו לבקר בירושלים שני בחורים מיד-מרדכי, קיבוץ של 'השומר הצעיר' סמוך לאשקלון. בבורותם כי רבה, לא ידעו שערב חג היום ואין תחבורה ציבורית בשעות הערב. פתאום נודע להם שאין אוטובוסים, וכסף לשהייה במלון ירושלמי לא היה ברשותם. מה יעשו שני הזרים ללא מכר וגואל בעיר? מאן דהו סיפר להם שאפשר להתארח בחינם בביתו של 'רבי משה משכונת מאה שערים', וכך עשו. ר' משה צהל לקראתם, אירחם בכבוד בביתו יומיים תמימים (החג חל בערב שבת), ולקח אותם עמו לתפילות החג כשהוא דואג להם שירגישו נוח בכל מקום.

"במוצאי השבת נפרדו ממנו חברי הקיבוץ לשלום, לא לפני שהודו לו בהתרגשות, וכעבור ימים אחדים קיבל רבי משה מכתב תודה ממזכירות הקיבוץ שהודתה לו על האירוח של חבריה והזמינה אותו לבקר אצלם. כך הצטרפתי לטנדר של בחורי ישיבת 'תורת אמת', בהובלת המשפיע רבי משה והמרצה

החסידי הנודע רבי צבי גרינוולד זצ"ל, כשמטרת נסיעתנו לערוך ערב יהדות מטעם חב"ד בקיבוץ, שכלל הרצאה תורנית בליווי ריקודי שמחה. האירוע היה מיוחד במינו וההתעוררות הייתה בשיאה, כשבלהט האירוע הכריז מזכיר הקיבוץ בפני כל הנוכחים: עבור קריאת הפסוק "שמע ישראל" אני מוכן למסור את נפשי ולמות!

אכסיום הביקור עברנו דרך חדר המזכירות, ור' משה העיר למזכיר שאין מזווה קבועה בפתחו. המזכיר השיב שהוא אישית בעד הרעיון, אך הוא חושש מתגובת החברים. נענה ר' משה ואמר לו: המזווה פותחת ב"שמע ישראל", הפסוק שבעבורו אתה מוכן להקריב את חיך... בכך תם הדין".

גבאי צדקה

רודף צדקה וחסד היה רבי משה, במלוא מובן המושג. בתקופה ההיא טרם הוקמו קרנות הצדקה למיניהן, וכל אימת שנערכה מגבית ציבורית למטרת צדקה מסוימת, היה הוא תמיד מהעסקנים שנרתמו לגייס עזרה כספית. כל-כולו היה שקוע בעשיית חסד וצדקה, כשהוא מגייס כספים ממקורות שונים כדי לחלקם לעניים. כשהעמידו שולחן בכניסה ל'שטיבלאך' במאה

אהבת כל ישראל. לצד אחד ממושפיעי הרבים

אמר כל מילה במתינות כשהוא מתבונן לרגע במשמעותה, ואז המשיך באמירת המלים הבאות בכוונה גדולה. ואם כך בברכה קצרה, קל וחומר לתפילתו שהייתה במתינות גדולה, וגם תפילת ערבית פשוטה בימות החול ארכה אצלו זמן ממושך.

הרה"ח הרב בן ציון גרוסמן שי', שהתפלל במחיצתו פעמים רבות ב'שטיבלאך' הגדול של מאה שערים, וזכר איך לפעמים באמצע התפילה שקע רבי משה בהתלהבות עצומה והשמיע קולות גדולים, מבלי להרגיש כלל שהוא נמצא בין אנשים. "ראו עליו שהוא לא מרגיש בכך. בטבעו היה טיפוס שקט, רחוק מצעקות ורעשים. את הכל עשה בהצנע לכת. אך מרוב דבקותו בעבודת הכורא ולבו הבורע באהבת ה', שקע לפעמים בהתלהבות עצומה שהותירה רושם אדיר על כל הסובבים אותו".

"לא רק בשבתות התפלל המשפיע באריכות", מוסיף הגה"ח הרב טוביה זילברשטרם שליט"א, רב בית הכנסת חב"ד בשיכון חב"ד בירושלים. "כל תפילה של יום חול פשוט היתה אצלו בבחינת "ואשפוך את נפשי לפני ה'". בדרך כלל לא התפלל בקול רם ממש, אבל אמר את המלים בדבקות ובהתלהבות. ניכר היה עליו שהוא מאזין למילות התפילה הבוקעות מפיו, לשמוע אל הרינה ואל התפילה...".

קדש עצמך

המקובל הגה"ח רבי אביש ציינווירט שליט"א, מראשי ישיבת המקובלים 'שער השמים', למד במשך תקופה בישיבת 'בארה של מרים', בה לימד רבי משה שיעור בקבלה. "מי שראה את עבודת ה' של רבי משה, שנמשכה מאשמורת הבוקר עד לאחר חצות הלילה – לא יכול היה שלא להתערורר לעבודת ה' בדבקות ובחיות", אומר הגר"א ציינווירט ומוסיף: "לא הייתה דקה בסדר יומו של רבי משה שהייתה פנויה מעבודת ה' בפרישות ובדבקות... גם ההכנה למצווה הייתה עבירו מלאכת קודש רבת תעצומות. רבי משה לא שת ליבו לייסורי הגוף ולכל הפרעה חיצונית, אלא כל כולו היה חטיבה אחת של תורה ותפילה, מתוך בקיאות מבהילה בכל הש"ס, ראשונים ואחרונים, ספרי קבלה, נגלה ונסתר, ויחד עם זאת – רבים השיב מעוון במסירות נפש נפלאה. הוא בער באש קודש של עבודת ה' ללא גבול, וכל היום כולו היה עומד לפני ה'".

תורת משה. שוקד על לימודו בחצר ביתו בבתי אונגריין

לפני התפילה, ובתוך כך פנה ישירות אל אחד האברכים ושאל למה הוא אינו מגיע לשיעור. האברך נתמלא לפתע כעס, ובאורח מורו קם ממקומו וסטר לרבי משה! רבי משה הבלוג ולא הגיב.

"עם צאת השבת החל רבי משה להתעניין במצבו של האברך, והתברר לו כי זה פוטר לאחרונה מעבודתו. מיד הבין רבי משה כי זוהי כנראה הסיבה האמיתית להתנהגותו. הוא ניגש למקום העבודה של האברך וביקש לברר את סיבת הפיטורין. הנהלת המוסד הציגה לפניו סיבות שונות, אך רבי משה התווכח עמם על כל אחת מהסיבות ועמד בתוקף על דרישתו שיקבלוהו חזרה לעבודה. לאדם בעל שיעור קומה כמותו הם לא יכלו לסרב, וכך קיבלו את האברך בחזרה לעבודתו בתנאים מסוימים. ואם בכך לא די, לאחר מכן הלך רבי משה לביתו של האברך והתנצל לפניו על כך שבשבת פנה אליו בתוקף, משום שלא היה מודע למצבו האישי...".

חרף היותו עובד ה' באופן נשגב, הניח את כל מדרגותיו הצידה לטובת עזרה ליהודי. אנקדוטה מדהימה שמענו מבעל המעשה בעצמו, ר' ש"ח:

"באחת השנים התפללתי ביום הכיפורים בבית הכנסת חב"ד במאה שערים. הייתי נער צעיר אחרי הבר מצוה, ואיש מבני משפחתי לא שהה עמי. בשעות האחרונות של היום הקדוש, בדיוק לפני שהתחילו תפילת נעילה, נחלשתי מאוד והרגשתי סחרחורת חזקה. הייתי ממש על סף עילפון. הרב שמעון יעקובוביץ זצ"ל היה הראשון שהבחין בכך וקרא לעבר הציבור: הנער הזה עומד להתעלף! רבי משה לא השתהה אף לרגע אחד. הוא קם ממקומו, הלך אתי לעבר הכיור בפרוודור הכניסה ונתן לי לשתות מים לשיעורין. אך בכך לא אמר די. מבלי להתחשב בחולשתו הגופנית ובתפילתו האישית דאג לי במשך כל התפילה, נתן לי לשתות עוד ועוד מים לשיעורין, ונשאר לצדידי עד צאת הצום".

לעבדך באמת

בהתוועדותיו היה רבי משה מעורר בהתלהבות עצומה את שומעי לקחו באמצעות דיברות קודש ששמע מהרבי. פעם חזר על שאלה ששמע בעצמו מהרבי, בשהותו בחצרו בתשרי תשי"ז, על המילים "וטהר לבנו לעבדך באמת": מה פשר ההוספה "באמת" אחרי המלה "לעבדך"? וכי אפשרי מצב של "לעבדך"

שאיננו "באמת"? רבי משה סיפר שהרבי בכה מאוד כששאל שאלה זו, וכשחזר על השאלה בכה אף הוא...

שוב ושוב עורר את קהל שומעיו בדבר גודל המעלה והחשיבות של עבודת התפילה. כשהדריך את הבחורים לכוון בתפילה, אמר שצריכים לנעוץ את העיניים בסידור, להביט על המילה ולחשוב על משמעותה, ורק אז להוציאה בפה. וזהו פירוש המושג "כעומד לפני המלך".

כל אימת שבירך אחת מברכות הנהנין, ארכה הברכה משך זמן. הוא

ועולה בין השיטין גדלותו התורנית. גדולי הדור סמכו את ידיהם בעיניים עצומות על ספרו הנכבד, ולו בשל היכרותם עם מחבר הספר ומפגשיהם עם זיו תורתו ועבודתו.

הרה"ח ר' שמואל קוביטשעק שי', שכיחן כר"מ בישיבה גדולה 'תורת אמת', זוכר את שיעורו השבועי של רבי משה. "בשיעורו הוא לימד לכאורה רק גמרא עם תוספות, אבל במשך הזמן הבחנתי בהתפעלות איך תוך כדי הסברת ה'פשט' כביכול, הוא מתרץ את כל ה'צריך עיון גדול' של רבי עקיבא אייגר בגליון הש"ס, אחד לאחד".

יתברך באימה וביראה".

בגודל צניעותו וענוותנותו ידע להסתיר את קשריו עם גדולי ישראל, אך לאחרונה נתגלו אי-אלו עובדות המגלות טפח ומכסות טפחיים. כך העיד כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א, שזכה להגות מפיו בתורת החסידות והיה קרוב אליו ביותר: "מי שראה את רבי משה זצ"ל עוסק בתורה ובעבודה, באכילה ובשתייה בקדושה, ראה הנהגה חיה ממש של התקדשות בענייני היתר, כמבואר בספר תניא קדישא. לראות יהודי מחסידי קמאי שגם בשעת האכילה חש יראת הרוממות כעומד לפני ה', במתינות, ומתוך לימוד תורה - זה היה מחזה שכולו לימוד".

אף כ"ק האדמו"ר מזוהי העל שליט"א זכה להכירו מקרוב, במסגרת מסורת הרווחת בין צאצאי האדמו"ר הרה"ק רבי שלמה מזוהי העל זי"ע שיש לדבוק ברבי משה ובר זצ"ל ולהשתדל ללמוד מפיו חסידות ועבודת ה'. האדמו"ר גילה שסבו העריך את רבי משה מאוד, וכשביקש להקים לאברכים מבלי שיידעו שהוא העומד מאחוריו - העמיד בראשו את רבי משה שבחר את האברכים בהסכמתו. "זקני הקדוש", מספר האדמו"ר, "הורה לרבי משה לקבל את כולם - ולא לדחות את החלשים בכישרונות, די געמיינע' בלשונו של זקני".

"בין זקני הקדוש לרבי משה", מספר האדמו"ר מזוהי העל, "שרר קשר נפשי ומופלא. מי שהכיר את רבי משה זצ"ל, ידע שנוסף על היותו גאון בנגלה ובנסתר והוגה בתורת ה' יומם ולילה - את הכל היה מוכן להקריב למען אהבת ישראל. עשיית טובה ליהודי וקירובו תחת כנפי השכינה - היה יסוד חייו. את זאת ראה זקני הקדוש ואמר: אם כך מתייחס רבי משה לכל יהודי - הוא ראוי להיות ראש הכולל שלי".

בשנת תשל"ז הדפיס רבי משה את הכרך הראשון של ספרו 'ירם משה' (בשם הספר מרומזים שמו ושם אשתו הרבנית מרים). מעולם לא התפאר בידיעותיו המקיפות בנגלה, בהלכה ובקבלה, אך תוך כדי עיון בספריו מבצבצת

המשך בעמוד 16

לב
לדעת
תפארת שמשון

ביה

הזדמנות נוספת להצטרף לתוכנית שנתית בהחסידות תשפ"ד

במסלולי הלימוד

א תניא - נ"ג פרקי ליקוטי אמרים

המבחנים בתוכנית למצטרפים חדשים: פרקים א-זי - ניסן תשפ"ד
פרקים יח-לד - אב תשפ"ד | פרקים לה-נג - כסלו תשפ"ה
התוכנית לתלמידים שכבר נבחנו על פרקים א-זי:
פרקים יח-לד - ניסן תשפ"ד | פרקים לה-נג - אב תשפ"ד

ב מאמרים יסודיים מבעל התניא

המבחנים בתוכנית:
חוברת ב - ניסן תשפ"ד | חוברת ג - אב תשפ"ד

לימוד עצמי בחוברות עם ביאור שיצאו לאור במיוחד לתוכנית מבחנים נושאי מלגות - עד 350 ₪ למבחן + בנוס הצלחה ב-3 מבחנים

רישום

במשרדי 'לב לדעת', טלפון:
072-221-9050 שלוחה 5 בין השעות 13:00-15:30

בעמדות 'דורים פלוס' אצל הנציגים בישיבות

את ספרי הלימוד ניתן לרכוש ברשת ספרי אור החיים / הרשמה חובה / דמי רישום ורכישת ספרי הלימוד - 50 ש"ח

ש"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050
שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050
מענה אנושי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

מייל: lladaat@gmail.com

ניתן להאזין לשיעורי סיכום על ליקוטי אמרים מאת הרב אפרים דמיובסקי שליט"א

03-6109099

שמעו ותחי נפשכם

וטוב לב מנשתה תמיד

שני ה"תמידים" מלווים כל יהודי באורח חייו, במהלך כל פעולה וקיום כל מצווה, אבל גם לפניך ולאחריהן < אמנם "הגבר ראה עני", אבל בהיבט יכול היה להצביע על העשירות והיופי שמתחת לפני השטח > שמחת פורים קטן: תכלית עבודת ה' של כל השנה כולה

פורים קטן מסיימים את חלק אורח חיים אינה רק מפני שבהם מסתיים מעגל מועדי השנה (החל מניסן וכלה באדר - תחילה דיני פורים הרגיל ולבסוף דיני פורים קטן), אלא מפני שתכלית ופסגת אורח חיים של יהודי היא ההלכה הנכתבת בסוף סימן זה, דיני פורים קטן, "הכל הולך אחר החיתום".

איך מסתיים שולחן ערוך אורח חיים? אלו דברי הרמ"א: "יש אומרים שחייב להרבות במשחה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון (טור בשם הרי"ף), ואין נוהגין כן. מכל מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים (הג"מ בשם סמ"ק), וטוב לב משתה תמיד".

וכתב החיד"א בספרו ברכי יוסף, על משקל הכתוב האמור בקרבן התמיד "שנים ליום עולה תמיד", שאצל כל אדם צריכים להיות שני "תמידים". האחד, זה הנזכר בסעיף הראשון של השולחן ערוך: "שיוויתי ה' לנגדי תמיד", והשני זה הנזכר בסעיף האחרון: "טוב לב משתה תמיד". וכיוון שקרבנות התמיד בבית המקדש התחילו וסיימו את כל מלאכת עבודת הקודש, כך הדבר בעבודת המקדש הפרטי שלנו - כמאמר הכתוב בפרשת תרומה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וכתב הש"ה: "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד" - שגם היא צריכה להיות מורכבת בראשיתה ותכליתה משתי עבודות ה"תמיד" הללו.

"ראשית העבודה ועיקרה ושרשה" - כלשון קדשו של אדמו"ר הזקן בתניא פרק מ"א - היא יראת ה' המתבטאת בהכרה ש"הנה ה' ניצב עליו ומלוא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי". וסיום העבודה הוא ב"טוב לב משתה תמיד" - ההכרה וההבנה המקבילה ש"עבדו את ה' בשמחה" הוא חלק עיקרי ויסודי מעבודת ה'. אלו הן שתי ההוראות

באורה, הכל שווה לפניי ודבר אינו מונע אותי מעבודתו יתברך.

בה-בעת, ההתמסרות המוחלטת של האדם לעבודתו את ה' אינה מדכאת אותו, אלא להפך: דווקא היא מובילה אותו לתחושת השמחה הגדולה ביותר, ובשתיים: הן מפני שבמלאכתו זו ממלא הוא את תפקידו ובזה זוכה לאושר הנשגב ביותר עלי אדמות, הן מפני דבקתו והתקשרותו בחיי החיים, מקור השמחה והטוב.

יראה בראש, שמחה בסוף

נכנסנו כבר לחודש אדר ראשון, עליו אמרו "משנכנס אדר מרבין בשמחה". ואי לכך שומה עלינו לעסוק בעבודת השמחה כבר עתה כהכנה לימי הפורים.

כאן הבן שואל: שמחת פורים גדול - ניחא, ו"נהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם". אך מהי משמעותו ועבודתו של פורים קטן?

איך זה שאלה פשוטה כלל ועיקר, וכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ז"ע הופך בסוגיה זו ומלבנה כמין חומר (לקוטי שיחות חלק כ"ו), ובהקדמה תחילה:

ידוע הנאמר בשם כמה מגדולי ישראל, ביניהם החיד"א, שאצל כל יהודי צריכים להיות בכפיפה אחת שני "תמידים".

פירושו: השולחן ערוך נחלק לארבעה חלקים, והראשון ביניהם - אורח חיים - נחלק לתרצ"ו סימנים, החל מסימן א' העוסק בהלכות הנהגת האדם בבוקר וכלה בסימן תרצ"ו דיני אדר ראשון. וכיוון שאחד מיסודות החסידות הוא הדיקו בכל פרט שבכריאה, וכל שכן וקל וחומר בדברי תורה שכל הקשור אליהם הוא בהשגחה פרטית מכוונת, הרי בוודאי הסיבה לכך שדיני

החסיד הנודע, איש מסירות הנפש, רבי מענדל פטרס זצ"ל, הוגלה על ידי הקומוניסטים לשנים ארוכות במחנה עבודה בסיביר הקפואה, בעוון סיוע להברחת אחיו היהודים מאחורי מסך הברזל, כמו גם הפצת יהדות במחתרת שנחשבה לעבירה אנטי-מהפכנית במסגרת החוקה הסובייטית.

לימים סיפר שערב אחד במחנה ישבו מספר אסירים וקוננו על מר גורלם. כל אחד סיפר כמה חייו הקודמים היו טובים ומוצלחים, וביכה על שהותו הנוכחית בארץ צלמוות כשגורלו ועתידו לוטים בערפל. לעומתם, ישב ר' מענדל ושק.

שאלוהו חבריו לתא: מדוע אתה יושב ודומם? האם חייך היו כה גרועים לפני שהובלת לכאן, ומפני כן כעת אינך מתלונן על מצבך האישי?

אמר להם ר' מענדל: אינני יודע אם תבינו אותי, אבל כלל אינו נוגע לי היכן אני נמצא. אחת היא לי משימתי ותכליתי בחיי. זו לא השתנתה בעודי חופשי ובעודי במאסר, אלא רק שינתה את מקומה. קודם לכן הייתי עבד ה' וגם עתה עבד אני לו, ולו בלבד.

עקביות והתמדה כזו של עבודת ה' מתבטאת בציווי התורה על הקרבת קרבן התמיד: "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים". על יהודי לעשות את עבודתו במלאכת שמים בין אם הכל סביב זורח ומאיר לו ובין אם החושך סוגר עליו. עקביות כזו נובעת מדבקות בתפקידו ובהתייחסות רצינית ועמוקה לשאלה מה נועד הוא לעשות בעולמו של הקב"ה.

תנועה זו של "שיוויתי ה' לנגדי תמיד" הולמת את פירושו הידוע של הבעל שם טוב: מפני ש"ה' לנגדי תמיד" - לכן תמיד בעיניי הכל "שיוויתי", מלשון השתוות. הן באפלה הן

שלמדים משולחן ערוך אורח חיים שצריכות ללוות את האדם תמיד בכל עת ובכל שעה.

לשמחה מה זו עושה

למה ומדוע - שאל הרבי - נבחר פורים קטן ללמדנו עבודה גדולה זו, ולא פורים גדול? הלא כידוע, כל אחד מהמועדים והימים טובים מדגיש ומאיר באור מיוחד נקודה מסוימת בעבודת ה' שעלינו לאמץ אל לבנו ולעסוק בה כל השנה. בחג הפסח, למשל, חוגגים את היציאה מכל המצרים וההגבלות באשר הם, וגוררים את תחושת החירות לימים הבאים. בראש השנה עוסקים ישראל קדושים במצוות היום בשופר "כדי שתמליכוני עליכם", ומקבלים עליהם עול מלכות שמים לכל השנה כולה. וכך גם בזמן שבית המקדש היה קיים הייתה נמשכת השמחה לכל השנה מ"זמן שמחתנו" בחג הסוכות באופן ישיר ובולט, ובהמשך לכך, כיוון שבזמן הגלות אין אנו יכולים לעלות וליראות ולשמוח בשמחת בית השואבה במקדש ולשאוב ממנה רוח הקודש ורוח קדושה כימים מקדם, לכן זקוקים אנו לחג הפורים שהוא יום טוב שנתקן דווקא בזמן הגלות ובארצות הגלות על ידי חז"ל, וממנו יונקים אנו את הכוח לאורה ושמחה וששון ויקר תמיד.

אם כן, למה פסק ההלכה "וטוב לב משתה תמיד" המסיים את חלק אורח חיים נכתב דווקא בדיני פורים קטן? והתשובה מאירת עיניים:

הן אמת, פורים הוא יום גדול המעניק שמחה בזמן הגלות ואפילו בפרס ומדי ומהודו ועד כוש, אבל ככלות הכל הוא אינו יום רגיל. אף שאין דיניו כדני יום טוב, אבל הרי יש בו כמה מצוות הממלאות אותו מראשיתו לסופו, ובכלל הוא יום של יציאה מההגבלות, מהרגילות ומהשגרה, ולא לחינם אמרו חז"ל עליו "לא בכל שנתא אתרזיש ניסא", לא כל יום פורים. כיצד נצליח, אם כן, לספוג שמחה לכל השנה כולה אם מקור השמחה הוא יום מיוחד ושונה מחבריו?!

אי לכך, אין לנו אלא להפנות את מבטנו אל פורים קטן, שהוא יום רגיל לכל דבר כמעט, בו נתמקד וממנו ינק "טוב לב משתה תמיד". מהי משמעות הדבר? כיצד זה נשאב שמחה מפורים קטן בשעה שאין בו כל ציווי להיות בשמחה, וכדברי הרמ"א שאיננו נוהגים אפילו לעשות סעודה בו? והרי השמחה שאנו רוצים להשיג - מקורה היחיד הוא מהתורה ומנותן התורה. ואם אין כל ציווי תורה וכדברי חז"ל והפוסקים להיות בשמחה מיוחדת בפורים קטן, מה בדיוק נשאב ממנו?

שמחה בטהרתה

כל פעולה של אדם יכולה להיעשות מתוך שמחה או מתוך נרגנות. מי שמסדר את ביתו, למשל, יכול לעשות אותה פעולה מתוך עצבות, כעס ותסכול או מתוך אושר ושמחה. כמובן, אין צורך להסביר שהתוצאות תמיד טובות יותר כאשר הדברים נעשים מתוך רצון והתלהבות.

אבל אם ננסה להגדיר את הדברים, השמחה המדוברת בזה היא שמחה המלווה את הפעולות בעת עשייתן. לעומת זה, ישנה גם שמחה עצמאית שאינה מוגדרת בפעולה או מצב מסוים, והיא השמחה של "טוב לב

משתה תמיד".

בהזדמנות מסוימת התבטא הרבי על אודות כ"ק חותנו אדמו"ר הרי"צ ז"ע, בצטטו את הפסוק "אני הגבר ראה עני". את סבלו של הרבי הרי"צ בחייו בעלמא דין לא ניתן לתאר. המאסרים אליהם הובל על ידי הרשעים, ההתעללויות שהיו מנת חלקו, סכנת השואה האיומה ממנה ניצל בניסי ניסים וצער הגדול על מצבם של אחינו בני ישראל בכל מקום שהם. כל אלו עלו לו במחלות ומכאובים עד לשיתוק חלק מגופו, רחמנא ליצלן.

אך אחרי הכל, מה הייתה צוואתו הרוחנית שהותיר לחסידיו ולכל בית ישראל? מאמר החסידות הפותח בכתוב "באתי לגני אחותי כלה", בו נתבאר היטב מאמר המדרש שהעולם הזה הוא ביסודו ומהותו גן פורח, גינוניא של הקב"ה. אמנם עלו בו במשך הזמן קוצים ודרדרים, אך תפקידנו הוא לנקותו ולייפותו כדי שהשכינה תוכל שוב לשכון בו בגלוי, עד שסוף-כל-סוף ייראה לעיני כל שהעולם הוא גן מרחיב לב ודעת.

הכרה עמוקה כזו במציאות שמתחת לפני השטח נעוצה היטב בתחושת שמחה שאינה תלויה בגורמים חיצוניים. היא נובעת מעצם החיים הקשורים אל יוצר החיים.

כך גם ספר התהלים של דוד המלך עליו השלום מלא כאב ויגון. חייו של מלך ישראל היו משולבים זמני קושי ומצוקה. אך באורח פלא, בה-בעת מפעמת במזמורי התהלים צהלתו ואמונתו כי רבה, כאמרו "שמחו צדיקים בה'", הוא מדגיש את תענוגו מ"קרבת אלוקים לי טוב", עד לתשוקת הנפש העצומה. כאמרו "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי". דעת לגבון נקל כי שמחה כזו מתעלה מעל משברי החיים ונסיבותיהם, אלא היא שמחה עצמית.

לענייננו: הן ה"תמיד" של "שיוויתי" והן ה"תמיד" של השמחה מכילים שתי רמות. אחת היא זו המלווה אותנו לאורך כל אחד מימינו וסעיפי השולחן ערוך. אנחנו לוקחים עמנו את יראת השמים ואת השמחה למצוות תפילין, ליום השבת קודש, לנטילת ידים, לליל הסדר וארבעת המינים וגם למים אחרונים. הפעולות הללו חדורות ברוח יראת שמים לצד שמחה נלבבת, אבל הן לא החלק המרכזי מהעשייה. הם נמצאות ברקע בלבד, ואילו המיקוד של האדם מוקדש לעשייה והפעולה עצמה. השמחה והאושר מקיום מצוות ה', כמו גם ההכרה שעושים זאת למען ומפני ציווי ה', הם צדדים כביכול ביחס לפעולה עצמה.

לעומת זה, יש רמה נוספת בה שני ה"תמידים" עמוקים ויסודיים יותר - ואלו באים לפני ואחרי הפעולה עצמה, ולא כחלק ממנה. ולרמה זו רמז הרמ"א בכך שהכניס את שני ה"תמידים" בתחילת וסיום אורח חיים.

לפני שאדם יוצא לעבודת יומו ואורחות חייו, צריך הוא לעורר בקרבו קבלת עול מלכות שמים, וזהו ה"שיוויתי" שבתחילת היום. כי אמנם ישנו כאמור "שיוויתי" הצועד עם האדם לאורך כל היום ומלווהו בכל פעולה, אבל לפני הכל נדרשת יראת שמים ברמה אחרת, יסודית ומקדימה, כלשון חז"ל "קבלת עול מלכות שמים" ו"קבלת עול מצוות".

ברומה ליראת ה' שלפני העבודה, כך גם ישנה שמחה הבאה כתוצאה ולאחר קיום המצווה. מיותר לציין שיהודי מעולם לא

מסיים את השולחן ערוך, אלא כונתנו היא שלאחר קיום כל פעולה ניתן לחוות אותה, להביט פנימה ולהבחין במשמעות המעשה שעשינו והמצווה שקיימנו. מהתכלית אליה הגענו על ידה - התחברות והתאחדות עם הקב"ה. זו שמחה מעצם הדבקות עם ה' שנוצרה על ידי קיום המצווה - "מצווה" מלשון צוואת וחיבור.

שמחה זו אינה טפלה לפעולה, אלא היא עבודה יסודית ועיקרית בפני עצמה.

דוגמה לדבר אפשר לראות בחיי הנישואין שעיקרם חיים משותפים לאורך ימים ושנים טובות המורכבים מאינספור פעולות שגרתיות. בוודאי יש לעמול לגייס שמחה ורצון בכל פעולה ופעולה, אך בהן השמחה היא רק נלווית לפעולה. לעומת זה, יסוד חיי הנישואין והתחלתם הוא בהתחייבות תחת החופה כדת משה וישראל, ותכליתם בחיים מאושרים ומלאי שמחה על עצם צורת החיים הנו. אדם שמח, הוא אדם שחייו שמסגרת חייו כשלעצמה משמחת אותו.

זו משמעותו של פורים קטן - השמחה על עצם היותנו יהודים הקשורים לה' אחד על ידי תורתו ומצוותיו, תמיד.

על הפסוק "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך" כתב רש"י "שלא יהיה לבך חלוק על המקום". ופירש רבי אהרן מקרלין בדרך החסידות: אם תאהב את ה', לא תהיה שרוי במחלוקת פנימית אודות המקום בו אתה נמצא כעת. כל תחשוב: אילו רק הייתי במקום אחר, בזמן אחר, במצב אחר - הייתי שמח יותר וחייו היו מאירים ומאושרים. לא ולא! לא תהיה חלוק על המקום שאתה נמצא בו עתה. ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות? משמים סובבו שהמקום בו נמצא אתה הוא המיועד והמתאים עבורך. האם יש שמחה גדולה מזה?

על זה אמרו: "טוב לב משתה תמיד". לחיים, לחיים ולברכה. אחיי ורעי, אני מאחל לנו שנאסוף לחיקנו שנה תמימה של פורים קטן - שמחה שאינה תלויה ואינה קשורה בפעולות מסוימות, אלא חיינו יהיו מלאי שמחה ואושר על עצם ההתקשרות והקרבה שלנו אל הקב"ה בכבודו ובעצמו. ■

נתיב פרו - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!
אלפי בתי כנסת והנים כל שבוע מחולקת עלונו שבת בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

רוצה שהעגלון שלך יגיע ליעד?
סילפון אחד והוא בנתיב הנכון!

נתיבפרו
ככה מצליחים בנסח

074-703-5009

חיות - מהדעת

והודעת להם - זה בית חייהם (צ"ב, ב.ק. א.)

והודעת מלשון דעת, והיינו שהדעת הוא החיות, כמו שכתב בתניא פרק ג שהדעת הוא קיום המדות וחיותן. כי הדעת מאיר במדות באופן פנימי, מה שאין כן הארת המוחין של חכמה ובינה במדות הוא בבחינת מקיף. (ע"פ תורת לוי יצחק חידושים וביאורים בש"ס ע' ש"ט)

"חייהם" - "אומנות" או "תלמוד תורה"?

והודעת להם - זה בית חייהם (צ"ב, ב.ק. א.)

בית חייהם - תלמוד תורה (רש"י)
אמנם בבבא מציעא (ל, ב) פירש רש"י "בית חייהם - לתלמוד להם ואומנות להתפרנס בו". ובמהרש"א והגהות הב"ח שם הקשו, שזהו דלא כמו שפירש רש"י כאן.

ויש לומר בזה דהנה יש ב' בחינות דעת - דעת עליון ודעת תחתון. וההבדל ביניהם הוא, דדעת תחתון הוא שההתהוות היא מאין ליש, דלמטה יש ולמעלה אין, דאף שיודע ומרגיש אשר האין האלוקי הוא המחיה ומהווה את היש, וכל חיותו וקיומו של היש הוא מהאין האלקי, מכל מקום, קורא אותו בשם אין, כי מה שהנברא אינו רואה קוראו בשם אין, ולכן הביטול שמצד דעת תחתון הוא ביטול היש בלבד, דאף שהוא בטל להאין האלקי, שהרי הוא יודע שהאין האלקי הוא מהווה אותו, ומשום זה הוא בטל אליו, מכל מקום, הביטול הוא ביטול היש בלבד, והיינו שהיש נשאר במציאותו ובישותו אלא שהוא יש מי שבטל.

אמנם דעת עליון הוא שלמעלה יש ולמטה אין, שכל הענינים שלמטה הם אין ואפס, ובנשמות שמבחינת דעת עליון נרגש אשר למעלה יש ולמטה אין, וממילא פועל גם בחלקם בעולם שלא יהיו בו ההגבלות דעולם, וכידוע שהבעש"ט ז"ל לא היה המקום מסתיר אצלו כלל וראה מה שבריוחוק מקום כמו שראה בקירוב מקום, ומבואר שזה לא היה בדרך נבואה, אלא בראיה מוחשית ממש, והיינו לפי שההרגש שבנפש פועל גם בחלקו בעולם שלא יהיו בו ההגבלות דעולם, ולכן ראה בריחוק מקום כמו בקירוב מקום, לפי שבחלקו בעולם לא היה ההגבלה דמקום, וריחוק מקום וקירוב מקום היה בשוה.

ועל פי זה יש לבאר לשון המשנה "אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח", דבתחילה מדובר בדעת תחתון, שהיש עוד תופס מקום. מה שאין כן מצד דעת עליון, הסדר הוא אם אין תורה אין קמח, שהקמח נעשה מאליו וממילא על ידי התורה שלומד.

ועל פי זה יש ליישב, דהמימרא כאן היא בבחינת דעת עליון, ולכן בית חייהם זה תלמוד תורה, וצרכי הגוף באים בדרך ממילא, מה שאין כן בבבא מציעא הוא בבחינת דעת תחתון, ולכן צריך קודם אומנות כדי להתפרנס, ואחר כך אפשר לתלמוד תורה.

(על פי לקוטי לוי יצחק הערות לזהר ח"ב עמ' רג. רצב. תורת מנחם ח"ז ע' 149)

חסידות - לפני משורת הדין

אשר יעשון - זו לפני משורת הדין (ק.א.)

ידועים דברי רבנו הזקן שעיני החסידות הוא לעשות לפני משורת הדין (כמו שהוכיח מדברי הגמרא "שורפן - חסיד"), והיינו, שהחסיד אין כוונתו בשביל עצמו, שמבקש שיומשך ענין רוחני הנוגע אליו שחסר לו, או גם בפשטות בחלקו בעולם, או אפילו שיומשך להזולת כמו שהזולת נוגע אליו, כי על פי שורת הדין צריך שיהיה הגילוי לעצמו, אבל הוא עושה לפני משורת הדין, גם בשביל הזולת כפי שאינו נוגע

לעצמו כלל, וכמאמר הבעש"ט שאהבת ישראל צריכה להיות גם ליהודי שנמצא בקצוי תבל, גם אם אינו מכירו כלל.
(על פי תורת מנחם ספר המאמרים תש"כ ע' סד)

"לפנים משורת הדין" שהפך להיות חלק מהשולחן ערוך

בזמן הגמרא היו עניני לפני משורת הדין בבחינת "מידת חסידות", והיה צורך ללימוד מיוחד מהפסוק אשר יעשון זו לפני משורת הדין, ועד שאמרו בגמרא "לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה ולא עבדו לפני משורת הדין", היינו שבזמן ההוא לא נכלל ענין לפני משורת הדין בדין תורה.

אמנם בזמן הזה כבר נכללו דינים אלו בתוך השו"ע (ראה שו"ע חו"מ סימן רנט ס"ה. שם סי"ב. וראה שו"ע אדה"ז סימן קנו ס"ג), משום שבזמננו ה"לפנים משורת הדין" שבש"ס - הוא בגדר דין. וטעם הדבר הוא, כי היות שנוסף בחושך העולם, מובן שיש להוסיף לעומת זה באור שבעולם.

(התועודיות תשד"מ ח"ב ע' 611)

שלושת בתי המקדש - ענינים אחד

כולה נזיקין חדא מסכתא היא (ק.א.)

ענין הנזיקין ברוחניות (בכלל) מורה על הגלות, זמן שליטתם של המזיקין (דלעומת זה) המפריעים ליהודי (ומונעים אותו מלעסוק) בעבודת ה'. ומסכת נזיקין - ההלכות של נזיקין שבתורה היינו הלימוד המבטל את המזיקין, אשר על ידי זה ממילא בטלה הגלות ובאה הגאולה. וזהו הטעם הפנימי שמסכת נזיקין כוללת שלש בבות, כי הן נגד שלש הגאולות (כמובן מהזהר ח"ג קצח, א) הקשורות לשלשת בתי המקדש.

ולכן כולה נזיקין חדא מסכתא היא, כי שלשת בתי המקדש אינם בתים נפרדים, אלא זהו אותו הבית ש"אבד" והקב"ה מחזיר אותו, כמו שכתב רש"י על הפסוק "אלה פקודי המשכן משכן העדות" - "רמזו למקדש שנתמשכן בשני חורבנין". כלומר, ענין החורבנין אינו ביטול המקדש ח"ו, אלא הדבר הוא רק באופן של משכון הנשאר בשלימותו, אלא שנמצא לפי שעה ברשות המלוה, וחוזר להלווה כמו שהוא בשלמותו. והענין הוא, דהנה ענינו של המקדש הוא - השראת השכינה, וכמו שכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והיינו שהעולם הודרך ונעשה ראוי להיות כלי לגילוי אלקות. ובענין זה יש ג' שלבים. דהנה בזיכרון הבריאה גופא ישנם שני אופנים:

שני אופנים בזיכרון הנבראים

א) שהזיכרון שלהם בא מצד התגלות האור שלמעלה, ובדוגמת רב הלומד עם התלמיד באופן כזה שעל ידי השכל שהוא לומד איתו יכול אחר כך התלמיד בכח עצמו להגיע לאמיתית הכוונה. אבל אעפ"כ הרי גם זה שהתלמיד מגיע בעצמו לאמיתיות הכוונה זהו מצד אור השכל שהרב נתן לו.

ב) שהזיכרון בא לא על ידי אור המאיר בהם מלמעלה אלא מצד עצמם, מצד אמיתית המציאות שלהם גופא היא אלקות - הרי סוף סוף הם מזדככים, עד אשר וראו כל בשר גו' כי פי ה' דיבר, לא מצד הגילוי של בחינת "פי הוי", אלא מצד הבשר גופא!

ענין זה מתבטא בעבודת התשובה כפשוטה על חטאים כו', הבאה בדרך כלל לא על ידי גילוי אור - שהרי אדרבה הבעל תשובה לפני שעשה תשובה הרי היה מרוחק מאלקות, ואינו שייך להרגיש גילוי אור - אלא מצד הבעל תשובה גופא, מצד זה שעצמותו של יהודי היא אלקות, שהוא פועל גם בגילוי, שלכן הרי כל יהודי בלי יוצא מן הכלל ח"ו רוצה לקיים את רצונו של הקב"ה (אלא אם כן יצרו הוא שתקפו וכפס"ד הידוע של הרמב"ם).

ועל פי זה מובן, שג' בתי המקדש הם ג' דרגות בזיכרון הנבראים והיותם מקום ראוי להתגלות השכינה:

בזמן הקמת בית ראשון, היו ישראל בכלל ובעיקר צריכים להיות בבחינת צדיקים, ונמצא שאז עדיין לא היה הכח לזה שהעולם גופא מצד ענינו הוא ומצד עבודתו שלו יהיה כלי לקדושה, אלא רק מצד התגלות האור מלמעלה כנ"ל.

אבל בזמן בית שני כשישראל היו במדרגת בעלי תשובה, לכן היה הבית השני באופן כזה שגם הגשמיות מצד עצמה ומצד ענינה גופא תהיה ראויה למקדש להקב"ה. שזהו ג"כ הביאור בזה שכורש (אינו יהודי) ציווה לבנות את הבית השני, שזהו בדוגמת התשובה ששגגות נעשים לו כזכיות עד שגם זדונות נהפכים לזכיות.

והחיידוש של בית השלישי הוא שיהיו בו ב' המעלות, גם של גילוי האור מלמעלה וגם של זיכוך המטה גופא.

(על פי לקוטי שיחות ח"ט ע' 62 ואילך. חכ"ו ע' 150)

שבועת מודה במקצת - בעבודה הרוחנית

מפני מה אמרה תורה מודה במקצת המענה ישבע? – חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי כבולי בעי דנכפריה (ק"א)

הענין דמודה במקצת בעבודה הרוחנית הוא, דהנה הקב"ה נתן בכל אחד מישראל נשמה, בכדי שהאדם על ידי עבודתו יבוא לידי עליה. וכדאיתא במדרש בנוגע לכל פרט מהעבודה: "מי הקדימני ואשלם" – שהקב"ה נותן כח לאדם מישראל לכל מצוה בפרט. והכחות שהקב"ה נותן הם "בהקפה" – הוא תובע שיפרעו, דהיינו, שינצלום לעבודתו יתברך.

והנה, אף שכחות אלו ניתנים מלמעלה, מכל מקום, מצד היצר הרע ש"מתגנב" אצל היהודי, אפשר שיתחיל "לכפור במקצת" ולטעון ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

"כופר הכל" – אומרת הגמרא שלא יתכן דבר כזה, כיון ש"חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו".

לכפור חס-ושלום בהקב"ה – אין ביכולתו של אדם מישראל, כיון שיש בו נשמה שאפילו בשעה שחוטא היא באמנה אתו יתברך. הנשמה רואה אלקות באופן תמידי, היא נמצאת "בפני בעל חובו", ו"חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו" – אפילו קל שבקלים אין בו ההעזה לכפור לגמרי בחובו, מתוך מחשבה שזהו "כחי ועוצם ידי".

אלא מאי? – הוא "מודה במקצת": בפרטים מסויימים סבור הוא שהם כחו ועוצם ידו. בפרטים מסויימים חושב שהוא בעל-הבית בעצמו, וביכולתו לעשות כל שברצונו. אמנם הוא לומד ומתפלל, אבל לאחר התפלה והלימוד – חושב הוא – כבר פרע להקב"ה את חובו, ומעתה הרי זה כחו ועוצם ידו – בשאר הוא כופר.

הוא עושה חשבון לעצמו שהרי לא עבר עבירה, ועוד קיים מצוה או עסק בתורה, ואם כן, כבר פרע להקב"ה את כל המגיע לו, והשאר הוא כחו הפרטי.

על כך אומרים לו, שכל מה שיש ברשותו וכל מציאותו אינם כחו ועוצם ידו, אלא הוא חייב להודות שהכל שייך להקב"ה, וממילא מחוייב הוא לפרוע לו הכל.

ועל זה היא השבועה – שבועה היא מלשון שׁוֹבֵעַ, כמו שמבאר הצמח צדק בארוכה, והיינו הנתנת כח המיוחדת מלמעלה עבור כל נשמה, דזהו מה ש"משביעים אותו תהי צדיק וכו'" – שנותנים לו כח מלמעלה, "הקב"ה עוזרו" שתהיה בו ההכרה וההרגשה שאין לו שום דבר משלו כלל, וממילא חייבים לעשות מכל עניני העולם אלקות, כיון שכל העולם שייך להקב"ה.

וזהו שבשעת השבועה צריכים לאחוז ספר תורה. כי לכתחילה צריך להיות הענין דספר תורה – להתייגע יומם ולילה בתורה, והתורה נותנת את הכח לקשר את העולם עם אלקות, והיא מורה כיצד לנצל כל ענין בעולם לפי רצון הקב"ה.

וענין זה, של אחיזה בספר תורה ובתפילין, במובן האמור – פועל עליו שיהיה "מודה בכלו", שהכל שייך להקב"ה.

(על פי לקוטי שיחות ח"א ע' 38 ואילך)

יהודי אף פעם אינו "כופר הכל"

ה"תובע" הוא היצר הרע, שתחילה הוא מסית יהודי לחטוא, ואחרי שהוא מצליח להכשיל אותו, הרי הוא תובע להעביר את היהודי לרשותו. והנה על תביעה זו היהודי מודה רק במקצת הטענה, כי גם אם הוא אכן נכשל, מכל מקום אין הפירוש שכל מהותו נכשלה בחטא, שהרי עצם נשמתו היא למעלה מחטא, וגם בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך (כלשון התניא פכ"ד). אלא, עונה היהודי "כי הוא זה" – שיש לתבוע ממנו רק את "זה" – מקצת מן הדברים, הוא רק מודה במקצת.

ועל זה נפסק שמודה במקצת חייב שבועה, ורק על ידי השבועה מאמינים לו על החלק שאינו מודה בו. והענין בזה ברוחניות הוא – על פי פירוש הצמח צדק לגבי מאמר חז"ל "משביעין אותו תהי צדיק", ש"שבועה" הוא גם מלשון שובע, והיינו שמשביעין אותו תהי צדיק – שנותנים לו כוחות להיות צדיק, וכך גם במודה במקצת השבועה היא – כיון שהוא נפל "במקצת" ברשות היצר, עליו לקבל תוספת כח להישמר שלא יפול ברשתו שוב.

(על פי לקוטי שיחות ח"ט ע' 269 ואילך)

לתת לקב"ה את הזמן האיכותי ביותר

עשרים וארבע מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו.. ואלו הן (ק, פ)

ענינים של מתנות כהונה הוא – שמכל דבר שהיה לאדם הוצרך ליתן לכהנים, הן מענינים של אור פנימי והן מענינים של אור מקיף: אור פנימי – כמו תרומה וביכורים, ואור מקיף – כמו ראשית הגז, שהוא ענין השייך ללבושים.

הכתוב מבאר את הענין של מתנות כהונה – שמכל דבר יש ליתן את ראשיתו להקב"ה, שהרי הכהנים "ה' הוא נחלתם", אינם מתעסקים בענינים גשמיים ו"ה' נחלתם", ולכן הנתנה להם נחשבת כנתנה להקב"ה, והכהנים "משלחן גבוה קא זכרו".

ולכן – כמ"ש הרמב"ם – גם עתה ישנו ענין זה: כשאדם נותן לעני לאכול, עליו לתת לו "מן הטוב והמתוק שבשולחנו", "כיסה ערום (כמ"ש "כי תראה ערום וכסיתו") יכסה מן היפה שבכסותו", וכן "אם בנה בית תפלה, יהיה נאה מבית ישיבתו", כמ"ש "כל חלב לה".

כלומר, שמכל הענינים שיש לאדם – מזון, לבוש ובית – עליו ליתן את הראשון והמשובח ביותר להכהן שבנפשו פנימה, כלומר לענינים של קדושה, שהרי "עני" (שצריכים ליתן לו מזון ולבוש) קאי על הנפש האלוהית אצל בינוני.

ובנוגע לבית – כותב הרמב"ם בפירוש "בית תפלה", שזהו להקב"ה. בכדי שפרטי ההנהגה יהיו באופן זה, צריכה להיות הכנה כללית – שזהו שמסיים הרמב"ם "הקדיש דבר כו' וכן הוא אומר כל חלב לה", שצ"ל הכנה כללית שהעיקר הוא "לה", ואז נעשים גם פרטי הנהגותיו בעניני מזון לבוש ובית באופן שהטוב ביותר נותן הוא להכהן שבנפשו פנימה.

והנה ענין זה הוא גם לזמנים:

ישנם זמנים שבהם אין לאדם שייכות להוויות העולם, ובכלל הרי זה שנותני הראשונות של האדם, וישנם זמנים שבהם עסוקים בהוויות העולם. וכן במשך השנה ישנם ימי החול שבהם טרודים, ושבתות ומועדים שבהם אין טרודים, ובפרט ראש השנה ועשרת ימי תשובה, שאז הוא "קירוב המאור אל הניצוץ".

ובזה יש לדעת ש"כל חלב לה":

יש לתת להקב"ה את הזמן הראשון והטוב ביותר. בכל יום גופא, הזמן הטוב והרגוע ביותר של האדם הוא מיד בקומו בבוקר, שאז ראשו רגוע – זמן זה יש לתת להקב"ה, כמ"ש "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה גו", ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר: "ראשית עריסותיכם" – "דתיכף ומיד בקום האדם מעריסתו, יתנו לה' תרומה", שעליו ליתן זמן זה להקב"ה.

(על פי תורת מנחם ח"ב ע' 54 ואילך)

מעט מעט אגרשנו

צוותא וחיבור. עם יהודי אחד מיני אלפים שזיכה במצוות הנחת תפילין

שהמשפיע רבי משה הבחין שיש אצלי חלישות מסוימת במצב הרוח, היה מחזק אותי ומעודד את רוחי. פעם זיהה שאני נוטה ליפול בעצבות גדולה בשל נפילות רוחניות מסוימות ואמר לי: האם אתה סבור שכאשר תהיה שרוי בעצבות כזו בגלל הנפילות האלה זה יועיל לך להתחזק יותר?! נכון, לכל אחד יכולה לקרות לפעמים איזו נפילה רוחנית, וצריך לדעת איך להתייחס אליה. אמרתי לו שהבעיה אצלי היא שבכלל לא אכפת לי מהנפילות, והוא הגיב בנחרצות: לא ייתכן שלא אכפת לך מכך! אמנם ברור שלא טוב להתייחס לנפילות באדישות מוחלטת, אבל אתה צריך להתמקד ברצינות בתוספת של פעולות חיוביות. הוא הסביר לי שהדבר של בבחן הרוחני של עצמי נובע ממקום לא טוב, וכך חילץ אותי ממחשבות התסביך הללו."

"כישרון מיוחד היה לו לאתר בחורים חלשים בכישרונותיהם", מעיד הרה"ח אריה גולדברג שביהן כמשגיח בשיבה קטנה 'תורת אמת'. "אינני יודע להסביר כיצד ידע עליהם בתקופה שכבר לא כיהן בתפקיד קבוע בשיבה, אבל עובדה היא שלעיתים היה מתעניין אצלי על בחורים כאלה. היה קורא להם למבחן כביכול, ובפועל הרעיף עליהם דברי עידוד וחיזוק את הביטחון האישי שלהם ביכולתם להצליח בתלמודם. "כשנודע לו איכשהו על בחור שזקוק לחיזוק מיוחד בגלל המצב בביתו וכדומה, היה מבקש ממני שאשלח את הבחור אליו לשיחה אישית. רבי משה היה מסוגל לשבת עם בחור אחד קרוב לשעתיים תמימות. הוא קלט היטב את מצבו של הבחור, והנחה אותו בעצות מעשיות נבונות. אחר כך היה מציע גם לי דרכים שונות לחיזוק נפש הבחור, ובמשך הזמן התעניין אצלי בחשאי את האם חל אצלו שינוי לטובה".

ביום ח"י באדר תש"ס השיב את נשמתו לבוראו, לקול בכיותיהם של המוני תלמידיו. נטמן לצד אמו, בסמוך לחלקת הרבנים בהר המנוחות שבירושלים.

תמה היריעה, ובקושי נגענו בשיפולי גלימתו - במעשי החסד והצדקה, בהכנסת האורחים המופלאה, בהשפעתו על צעירים שהפכו בעצמם עם השנים למרביצי תורה ומזכי הרבים למכביר, ובהמוני הנשמות מכל קצווי תבל שקירב בעצמו ליהדות ולחסידות. יהיו הדברים לעילוי נשמתו, עדי יקוים הייעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם, כביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן. ■

במשך לילה שלם התהלך רבי משה עם הבחור ברחובות ירושלים והפציר בו שלא יעזוב את השיבה. באשמורת הבוקר קרנו פני המשפיע לשמע הבטחתו שיישאר בישיבה והוא לחץ את ידו בחמימות ובהתרגשות

רגישות מיוחדת במינה גילה רבי משה כלפי נערים שהתמודדו עם אתגרים נפשיים ורוחניים כבדים. בדרכו הייחודית ידע לסלול מסילות אל ליבותיהם, לטעת בהם שתילי אמונה וביטחון ולרומם את נפשם בדרך העולה בית א-ל.

אחד מתלמידיו, בחור שבתקופת לימודיו ב'תורת אמת' חווה משבר מסוים, תיאר בפנינו כשדמעות בעיניו, איך במשך לילה שלם התהלך עמו רבי משה ברחובות ירושלים והפציר בו שלא יעזוב את השיבה. באשמורת הבוקר קרנו פני המשפיע לשמע הבטחתו שיישאר בישיבה והוא לחץ את ידו בחמימות ובהתרגשות. בתקופה הקרובה נדהם הבחור לגלות כמעט מדי בוקר בחיבת הדואר שבכניסה לביתו פתקי עידוד שהמשפיע כתב לו בכתב ידו והניחם שם בדרכו לישיבה. לתועלת הרבים הוא ניאות למסור לנו לפרסום שני פתקים. הפתק הראשון עוסק בשלילת הדאגות:

"תדאג על הרגע שברשותך, ואל תדאג על רגע שספק אם יגיע. מה שבכוחך - עשה, ואל תחשוב על מה שאין בכוחך לעשות. עשה מה שעליך מוטל, ואל תבזבז הזמן שהוקצב לך במידה (ששלימות הבריאה תלוי בזה), וחבל על הכוחות הנחלשים והמצב רוח שמתחלף. חטוף ואכול, חטוף ואשתי (ברוחניות). תשתדל על כל זה, ותשפיע עליך בכל כוחך, בזמן שאתה עוסק בעניין ההווה. ותתגבר על יצרן שהוא שונאך, שהוא קם עליך כגיבור, ואין רגע בכל ימי חיך שלא עושה מלחמה נגדך בכל מיני תכסיסים, והוא צבוע בכל מיני גוונים, שבשביל זה הוא נברא. אבל דע לך שנתנו לך כוח וחיל נגדו, ולה' הישועה".

הפתק השני עוסק במעלת השמחה: "הזמן עובר ביחד עם המרץ והכוח. חבל על כל רגע ורגע. מוטב לחשוב על ההווה, מלחשוב על העתיד לבוא. בכל יום מלחמה חדשה. ממה שהרווחת או הפסדת אמתול, זה אינו אומר כלום על להבא. יצרו מתחדש ומתגבר בכל יום. תבקש ממי שבוודאי יכול ורוצה לעזור לך [הקב"ה]. השפלות ונמיכות רוח - זהו תיקון העבר. השמחה ופתיחות הלב - זהו מורה דרך על העתיד. בשמחתך אל יתערב זה, שלא תשכח מי שמשמח אותך, שנותן לך כל סיפוקך. היזהר שתהיה במזיגה נכונה - השפלות עם השמחה. תסדר לך הלימוד בכל יום ויום, ויהיה בלי נדר חוק ולא יעבור. ודבר קבוע אינו בטל, שלא יתבטל ח"ו בדברים הלא טובים, רק להיפך: מעט מעט אגרשנו. אכלת שום - אל תחזור לאכול שום. באיזה מצב שאתה נמצא, אל תאמר שחם ושלום, שאין אפשרות להיות גרוע מזה. שביכולתך לבוא למדרגה הגדולה [בעלי תשובה] שצדיקים גמורים אינם יכולים לבוא לזה, רק הוא חוטא נשכר בניחותא. תהיה בשמחה ובטוב לב".

להחיות לב נרכאים

לאור הוראת כ"ק רבינו זי"ע אל רבי משה בשנות זקנותו, שיחזור לישיבה וימשיך לבחון בחורים, היה נכנס לאולם ישיבת 'תורת אמת' בשעות אחר הצהריים, מתיישב ליד אחד השולחנות, קורא לבחורים ובוחן אותם בגמרא. והתרשמו הנבונים שבין התלמידים כי יותר משנועד המבחן לבחון את ידיעותיהם, שימש כאמצעי יעיל לעידודם והמרצתם...

אחד מאותם בחורים שח לנו כדברים האלה: "בכל פעם